

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM UYGULAMA OKULLARINDA
OKUTULAN DERS KİTAPLARININ ÖĞRETMENLER
TARAFINDAN İNCELENMESİ

EMİNE ÖZ NİŞLİ

BOLU-2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM UYGULAMA OKULLARINDA
OKUTULAN DERS KİTAPLARININ ÖĞRETMENLER
TARAFINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Emine ÖZ NİŞLİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

BOLU-MAYIS-2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Emine ÖZ NİŞLİ tarafından hazırlanan “Özel Eğitim Uygulama Okullarında Okutulan Ders Kitaplarının Öğretmenler Tarafından İncelenmesi” adlı çalışma Özel Eğitim Anabilim Dalı, Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (03.05.2019)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZAK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “Özel Eğitim Uygulama Okullarında Okutulan Ders Kitaplarının Öğretmenler Tarafından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. 03/05/2019

Emine ÖZ NİŞLİ

İTHAF

Eşime ve Kızıma...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans deneyimim boyunca her zaman yanımda olan, araştırmamın başından sonuna kadar olan süreçte desteklerini benden esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT' a en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde değerli görüşlerini esirgemeyen ve gönüllü olarak araştırmaya katkı sağlayan tüm öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Bu yolculuğa başlamam konusunda beni cesaretlendiren, bu süreçte manevi desteğini bir an olsun esirgemeyen canım arkadaşım Merve DEVECİ' ye teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamım boyunca büyük bir özveri ile beni yetiştiren, yaptığım her işte ve aldığım her kararda beni destekleyen canım babam Mehmet Ali ÖZ' e, annem Nihal ÖZ' e ve bugünlere gelmemde çok büyük katkısı olan rahmetli dedem Refik ÖZ' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak desteğini bir gün bile eksik etmeyen, beni cesaretlendiren, güç veren, sevgisiyle, fikirleriyle, sabrıyla her zaman yanımda olan değerli eşim Muhammed Yunusnur NIŞLİ' ye minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	iv
İTHAF.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT.....	xiii
I.BÖLÜM.....	1
1.Giriş	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç	6
1.3. Önem.....	7
1.4. Sınırlılıklar	8
1.5. Sayılılar/Varsayımlar	8
1.6. Tanımlar	9
II. BÖLÜM	10
2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür	10
2.1. Kuramsal Çerçeve	10
2.1.1. Zihin yetersizliği olan bireyler	10
2.1.2. Özel eğitim uygulama okulları ders kitapları.....	11
2.1.2.1. Hayat bilgisi ders kitabı.....	12
2.1.2.2. Okuma yazma ders kitabı	14
2.1.2.3. Matematik ders kitabı.....	15

2.1.2.4. Toplumsal uyum becerileri ders kitabı	18
2.1.2.5. Trafik ve ilk yardım ders kitabı	20
2.1.2.6. Dil ve konuşma gelişimi ders kitabı	23
2.1.2.7. Beslenme bilgisi ders kitabı	24
2.2. İlgili Literatür/Araştırmalar	26
2.2.1. Ders Kitapları ile İlgili Yurtiçi Araştırmalar	26
2.2.2. Ders Kitapları İle İlgili Yurtdışı Araştırmalar	33
III. BÖLÜM	37
3. Yöntem	37
3.1. Araştırma Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar	37
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi	41
IV. BÖLÜM	42
4. Bulgular	42
4.1. Öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	42
4.2. Öğretmenlerin içerik ile ilgili görüşleri	48
4.3. Öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili görüşleri	53
4.4. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri	55
4.5. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	57
4.6. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşleri	63
4.7. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri	69
4.8. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri	71
4.9. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	74

4.10. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili görüşleri	82
4.11. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri..	89
4.12. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri	92
V. BÖLÜM	96
5. Sonuç ve Öneriler	96
5.1. Tartışma.....	96
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	100
5.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	105
5.2.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler.....	105
KAYNAKÇA.....	106
EKLER.....	112
EK-1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACI.....	112
EK-2. ÖZGEÇMİŞ.....	118
EK-3. MİLLİ EĞİTİM ARAŞTIRMA İZİNİ.....	120
EK-4. ETİK KURUL ONAYI.....	121

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları	38
Tablo 3.2. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre dağılımları	38
Tablo 3.3. Öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre dağılımları	39
Tablo 3.4. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları	39
Tablo 3.5. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dağılımları	39
Tablo 4.1. Öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	43
Tablo 4.2. Öğretmenlerin içerik ile ilgili görüşleri	48
Tablo 4.3. Öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili görüşleri	53
Tablo 4.4. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri.....	55
Tablo 4.5. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	58
Tablo 4.6. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşleri.....	64
Tablo 4.7. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri..	69
Tablo 4.8. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri	71
Tablo 4.9. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri	74
Tablo 4.10. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili görüşleri	82
Tablo 4.11. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri	89
Tablo 4.12. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri.....	92

KISALTMALAR DİZİNİ

- WHO** : World Health Organization
IDEA : Individuals with Disabilities Education Act
ICF 11 : International Classification of Diseases
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
AAID : American Association Intellectual Developmental Disabilities
DSM V : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM UYGULAMA OKULLARINDA OKUTULAN DERS KİTAPLARININ ÖĞRETMENLER TARAFINDAN İNCELENMESİ

ÖZ NİŞLİ, Emine

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Zihin Engelliler Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan KARABULUT

Mayıs-2019, 135 Sayfa

Bu çalışmanın amacı; Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitaplarını görsel düzen-tasarım, içerik, dil anlatım ve ölçme değerlendirme kriterleri açısından öğretmenler görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir.

Araştırmaya Batı Karadeniz bölgesinde bulunan Bolu, Düzce ve Bartın illerinden 129 öğretmen katılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel model kullanılmıştır. Öğretmen görüşleri araştırmacı tarafından hazırlanan 4 ana başlık ve başlıkların altında bulunan 74 soruluk anket yardımı ile alınmıştır. Verilerin analizi SPSS 25 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bu çalışmada öncelikle tüm öğretmenlerin dört kriter hakkındaki görüşleri, daha sonra öğretmenlerin bu dört kriter hakkındaki kıdem ve mezuniyetlerine göre görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında; öğretmenlerin Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitaplarını görsel düzen-tasarım, içerik ve dil anlatım yönünden yeterli buldukları; fakat ölçme değerlendirme konusunda yetersiz buldukları görülmektedir. Ayrıca mesleki kıdem yılı açısından öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ve dil anlatım kriterlerine göre görüşlerinin farklılaşmadığı, fakat içerik ile ilgili olarak 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler olumsuz görüş belirtirken 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin olumlu görüş belirttikleri ve ölçme değerlendirme kriteri ile ilgili olarak 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler olumlu görüş belirtirken 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görüşleri incelendiğinde; görsel düzen-tasarım, dil anlatım ve ölçme değerlendirme kriterlerinde farklılık olmadığı, görsel düzen-tasarım ve dil anlatım ile ilgili öğretmenlerin olumlu görüş belirttikleri, ölçme değerlendirme ile ilgili olumsuz görüş belirttikleri görülmüştür. Fakat içerik kriterinde öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görüş farklılıkları olduğu görülmüştür. Özel eğitim mezunu öğretmenler içerik hakkındaki sorulara yarı yarıya olumlu ve olumsuz cevap verirken sınıf öğretmenliği ve diğer branş mezunu öğretmenlerin içerik hakkındaki sorulara olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Buradan hareketle ders kitaplarında genel bir revizyona gidilmesi, öğrencilerin gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıklarının daha çok dikkate alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ders kitabı, özel eğitim, özel eğitim uygulama okulları

ABSTRACT**EXAMINATION OF TEXTBOOKS TAUGHT IN SPECIAL EDUCATION
APPLICATION SCHOOLS BY TEACHERS**

ÖZ NİŞLİ, Emine

M. Sc. Thesis

Department of Special Education

Education of Intellectual Disability

Thesis Supervisor: Ass. Prof. Alpaslan KARABULUT

May-2019, 135 Pages

The aim of this study is examination the textbooks taught in Special Education Schools in terms of visual order and design, content, language expression and assessment and evaluation criteria according to teachers' opinions.

129 teachers from the provinces of Bolu, Düzce and Bartın in the Western Black Sea region participated in the study. Descriptive model, one of the quantitative research methods used in the study. The opinions of the teachers were taken with the help of a 74 questions questionnaire under 4 main topic which was prepared by the researcher. Data were analyzed using SPSS 25 statistical package program.

In this study, firstly the opinions of all teachers about four criteria and then the opinions of teachers about this four criteria according to their seniority and graduation were examined. According to the research findings; it has been seen that the teachers found the textbooks taught in the Special Education Application Schools sufficient in terms of visual order-design, content and language expression but they found them insufficient in the assessment and evaluation. Moreover, the opinions of the teachers in terms of visual order-design and language expression criteria did not differ according to the professional seniority year, however, teachers with a seniority of 1-10 years indicated a negative opinion about the content, whereas teachers with a seniority of 11 years and above indicated a positive opinion and the teachers with a seniority of 1 to 10 years in terms of assessment and evaluation criteria indicated a positive opinion whereas the teachers with a seniority of 11 years and above stated negative opinions. When the opinions of the teachers according to graduation departments are examined; It has been found that there was no difference in visual layout-design, language expression and assessment and evaluation criteria, that the teachers stated a positive opinion about visual layout-design and language expression and a negative opinion about assessment and evaluation criteria. However, in terms of the content criterion, it has been seen there were differences in opinion of teachers according to the graduation departments. It has been seen that the teachers graduated from the special education department gave positive and negative answers to the questions about the content as half-and-half, whereas the teachers graduated from elementary school teaching department and the teachers of other branches gave positive answers to the questions about content. Thus, it was concluded that a general revision should be made in textbooks and that students'

developmental levels and individual differences should be taken into consideration more.

Key Words: Textbook, special education, special education schools

I.BÖLÜM

1.Giriş

Bu bölümde problem durumu, amaç ve alt amaçlar, önem, sınırlılıklar, sayıtlılar/varsayımlar ve araştırmada kullanılan terimlerin tanımları yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Özel gereksinimli çocuklar için geçmişten günümüze diğer terimlerde olduğu gibi birçok tanımlama yapılmıştır. IDEA (Individuals with Disabilities Education Act), zihin yetersizliğini “genel zihinsel işleyişini önemli ölçüde etkileyen, uyumsal davranışlardaki eksikliklerle eşzamanlı olarak mevcut olan ve gelişim döneminde ortaya çıkan, çocuğun eğitim performansını olumsuz yönde etkileyen etmenler” olarak tanımlamaktadır. Tanım, zihin yetersizlik teşhisi için üç kriter belirtir. İlk olarak, önemli ölçüde zihinsel fonksiyonlarda ortalamanın 2 veya daha fazla standart sapma altında olma, ikincisi; günlük yaşam becerilerinde anlamlı düzeyde zorluk, üçüncüsü; zihinsel fonksiyonlar ve uyumsal davranış becerilerindeki eksikliklerin gelişim dönemlerinde meydana gelmesidir (IDEA, 2004). En son 2018 yılında MEB tarafından güncellenen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” olarak tanımlanmıştır.

2018 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre özel eğitim “bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak ifade edilmiştir. Turnbull, Turnbull ve Wehmeyer

(2007) ise özel eğitimi, “eğitimin öğrencinin bireysel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla öğrenciye göre bireyselleştirilmesi” olarak ifade etmiştir.

Özel gereksinimi olan çocuklar gösterdikleri yetersizlik alanlarına göre sınıflandırılmışlardır. Bu konuda ülkemizde yasal olarak şu şekilde bir sınıflama yapılmıştır: İşitme Yetersizliği, Otizm, Üstün Yetenek, Zihin Yetersizliği, Görme Yetersizliği, Ortopedik Yetersizlik, Kas ve Sinir Sistemi Yetersizliklerine Bağlı Yetersizlikler, Dil ve Konuşma Güçlüğü, Özel Öğrenme Güçlüğü, Birden Fazla Yetersizlik, Duygusal ve Davranış Bozukluğu, Süreğen Hastalık, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, (Çakıroğlu, 2016).

Yukarıda bahsedilen sınıflama ve yetersizliğin derecesine göre öğrencilerin eğitim ortamları farklılaşmaktadır. Yerleştirmede çocuğun yetersizliğinin türü ve derecesi tüm akademik ve akademik olmayan alanlardaki performansı eğitimsel gereksinimleri ile ilgi ve istekleri temel alınır. Yerleştirme sürecinde öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettikleri sınıflar(en az sınırlandırılmış ortam) olmak üzere özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları(en çok sınırlandırılmış ortam) gibi ortamlarda eğitim görmeleri sağlanacak şekilde karar alınır (Sucuoğlu, 2009). Özel eğitim okulları da ülkemizde Özel Eğitim Meslek Okulu ve Özel Eğitim Uygulama Okulu (I., II., III. Kademe) olarak bölümlere ayrılmaktadır. Bu çalışmada kitap incelemeleri özel eğitim uygulama merkezlerinde kullanılan kitaplar üzerine yapılacağı için, aşağıda bu okul türü ile ilgili bilgi verilecektir.

Özel Eğitim Uygulama Okulları: Bu okullar gündüzlü özel eğitim kurumlarıdır. Orta veya ağır düzeyde zihin yetersizliği olan bireyler ile otizmi olan bireyler için açılan özel eğitim uygulama merkezlerinde birinci 4 yıl (1, 2, 3 ve 4 üncü sınıflar) I. kademe; ikinci 4 yıl ise (5, 6, 7 ve 8 inci sınıflar) II. kademe olarak isimlendirilir (MEB, 2012). Sınıf mevcudu en fazla; okul öncesinde 6, diğer sınıflarda ise 8 öğrencidir. Bir ders saati 40 dakika olup, ders saati ve derslerin dağılımı, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen haftalık ders dağıtım çizelgesine göre uygulanır (MEB, 2012).

Bu merkezlerde öğrencilerin, öz bakım ve günlük yaşam becerileri ile işlevsel akademik becerilerini geliştirmek, topluma uyumlarını sağlamak ve iş meslek becerilerini geliştirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanmış özel eğitim programı uygulanır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2002 yılında Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı yayınlanmıştır. Bu program, eğitim uygulama okullarında eğitim gören ilköğretim çağındaki ağır düzeyde öğrenme yetersizliği olan çocukların gelişim alanlarına ait özellikler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Programda, bağımsız yaşam becerileri ile temel akademik becerilere yer verilmektedir. Bu becerilere yer verilirken AAMR (American Association on Mental Retardation) 2002 tanımında yer alan kavramsal (Okuma-yazma, para kavramı, öz yönetim, dil), sosyal (kişiler arası iletişim, aldatmadan kaçınma, yasalara uyma, özgüven, kurallara uyma, sorumluluk) ve pratik (mesleki beceriler, günlük yaşam becerileri, güvenlik, öz-bakım) beceriler dikkate alınmaktadır.

Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı içeriği çeşitli dersleri içermektedir. Bu dersler Toplumsal Uyum Becerileri, Hayat Bilgisi, Matematik, Okuma-Yazma, Dil ve Konuşma, Beslenme Eğitimi, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi, Trafik ve İlk Yardım'dır. Programda yer almamasına rağmen Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" dersi de ders programlarına eklenmiştir. Bu eksiklik de bize programın güncellenmesi gerektiğini göstermektedir. Bakanlığın yayınlamış olduğu Özel Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi haricindeki diğer derslere göre amaç ve davranışlar yer almaktadır. Öğretmenler öğrencilerin değerlendirmesini yaptıktan sonra BEP'lerini hazırlarlarken bu programdaki amaç ve kazanımlardan faydalanmaktadırlar.

Ders kitaplarının genel eğitimdeki önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Ders kitapları eğitim programlarının temel unsurlarından biridir (Şahin, 2004). Hem öğrenciler için hem de öğretmenler için ders materyallerinin başında gelir. Yol gösterendir. İlköğretim çağı, okumayı sevdirmeye ve iyi okuma alışkanlığı kazandırmada bir başlangıç dönemi olduğu için ders kitaplarının özellikle, bu dönemde önemi daha da büyüktür (Semerci, 2004). Öğretmene neyi nasıl öğreteceğine dair öğrenciye ise neyi nasıl öğreneceğine dair ışık tutar (Kızılcıoğlu, 2004). Genellikle öğretmenler, ders

kitaplarını öğrencilerin öğrenme sürecini kolaylaştırmak ve geliştirmek için kullandıklarını varsayar (Berry, Cook, Hill and Stevens, 2010). Hallaç (2011), ders kitaplarında bulunan etkinlikleri uygulama aşamasında öğretmen görüşlerinin belirtildiği bir çalışmada, etkinliklerin sayıca yeterli, öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun, programdaki kazanımlarla uyumlu olduğunu gözlemlemiştir. Tor'a (2003) göre; ortaokul öğrencilerinin, ödevlerini yaparken faydalandıkları kaynaklardan ilk sırayı ders kitapları almıştır. Taş (2007) 4. ve 5. sınıf derslerine giren öğretmenlerin sosyal bilgiler ders kitaplarıyla ilgili görüşlerinin belirlendiği çalışmada, içeriğin öğrencinin ilgisini çekecek seviyede, öğrenci düzeyine uygun, dilinin akıcı ve anlaşılır olduğunu belirtmiştir. Yine Taşdemir (2010) yaptığı bir araştırmada özellikle yazılı kaynakların, diğer etmenlerle birlikte okul çağındaki bireylerin bilişsel, duyuşsal ve dil becerilerinin ileri düzeye taşınmasında önemli bir rol aldığını belirtmiştir. Güven (2010) hayat bilgisi ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabının öğretmenler tarafından değerlendirildiğinde, ders kitaplarının program kazanımıyla uyumlu, öğrenci seviyesine uygun, öğrencinin üst düzey düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olduğunu gözlemlemiştir. Taş (2015) sosyal bilgiler ders kitabında bulunan etkinlikleri öğretmen görüşlerine göre incelediğinde, etkinliklerin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genel eğitimde olduğu gibi özel eğitimde de öğrencilerin öğretim programlarına yönelik ders kitapları vardır. Özel eğitim sınıflarında öğrenciler akranları ile aynı ders kitaplarına devam ederken Özel Eğitim Okullarındaki öğrenciler için yine Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun hazırlamış olduğu ders kitapları bulunmaktadır(<http://orgm.meb.gov.tr/ekutuphane/derskitaplari/>).

Ülkemizde ders kitapları Talim ve Terbiye Kurulunun belirlediği genel ölçütlere göre değerlendirilmesine rağmen bu konuda somut kriterlerin eksikliği çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Ders kitaplarını değerlendirme çalışmaları uygulamada olan sorunları aydınlatma çabasıdadır. Yapılan program değişiklikleri de göz önünde bulundurulursa, yeni hazırlanacak olan ders kitaplarının yapılan bu araştırmaların ışığında belli kriterlere sahip olması gerekmektedir (Kanlı ve Yağbasan, 2004). Swanepoel'e (2010) göre, ders kitaplarını incelemek araştırma ve araştırmacılara çeşitli

seçenekler sunar ve araştırmacılar, ders kitaplarındaki hangi özelliklerin öğrenme üzerine katkı sağladığını gün yüzüne çıkarır. Yapılan literatür taraması sonucunda ders kitapları ile ilgili birçok inceleme çalışmalarına rastlanmıştır. elik ve Glc (2016), yaptıkları bir çalışmada Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının; baskı, cilt, ebat olarak kullanışlılığı, tasarımda ilgi çekicilik, kullanılan dilin ğrenci düzeyine uygunluğu, kazanımların tümüne yer verilmesi, etkinlikler ile kazanımların uyuşması, gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılması, kitapların günlük hayatla ilişkisi, etkinliklerin ğrenci düzeyi ile ilişkisi, öğrencilerin problem zme, gözlem vb. becerilerine katkısı, lme değerlendirmenin kazanıma, ğrenci düzeyine uygunluğu, kullanılan görsellerin öğrencilerde ilgi çekme düzeyini geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Gözütok, Ulubey, Yılmaz, Hamsi ve Dinçer (2015), 1. sınıf Türkçe dersi ğretmen ve ğrenci kitaplarının değerlendirilmesi ile ilgili yaptıkları bir çalışmada, kazanımların, içeriğin, lme ve değerlendirmenin kendi içinde tutarsız olduklarını, içerikte iyi bir yapılandırma olmadığını, lme ve değerlendirme etkinliklerinde değerlendirme kriteri bulunmadığını, etkinlikler ve görsellerin büyük çoğunluğunun öğrencilerin seviyeleri ile ilişkili olmadığını, kitabın genelinde dil ve anlatım yanlışlarının yapıldığını belirtmişlerdir. Skliar (2007), diğer çalışmalardan farklı olarak ELT ders kitaplarında cinsiyet temsilleri ve cinsiyet ayrımcılığını incelemiştir. alışmasında Türkiye ve İnan Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan iki ELT dizisinde cinsiyete bağlı sosyal eşişsizliklerin metinlere ve resimlere yansıma şekillerine odaklanmaktadır. Çalışmanın sonucunda kadın ve erkek temsillerinde dengesizlik ve her iki ELT serisinin incelenen tüm kategorilerinde cinsiyetle ilgili kalıplaşmış baskılar olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki kitap setinde de kadınları anne, ev hanımı, erkekleri de ekmekçi olarak betimleyen geleneksel kadın ve erkek rolleri vurgulanmıştır. Kadınların aksine, erkeklere tüm temel sosyal alanlarda aktif rol aldırılmış ve erkeklere kadınlardan daha çok sayıda metinler ve resimlerde yer aldırılmıştır. Ders kitapları ile ilgili kitap inceleme çalışmalarına detaylı olarak sonraki bölümlerde yer verilecektir. Özel eğitim okullarında okutulan ders kitapları ile ilgili ders kitabı inceleme çalışmaları tarandığında sadece Demir'in (2017) yapmış olduğu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabının çeşitli açılardan incelenmesi ile ilgili bir çalışmaya rastlanmıştır. Çalışma sonuçları içerik, görsel, dil anlatım, etkinlikler ve değerlendirme gibi başlıklar altında incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda zel Eğitim Meslek Okullarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak

Bilgisi ders kitabının tekrar gözden geçirilerek güncellenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak; hem bütün ders kitaplarının incelendiği hem de zihin yetersizliği olan çocukların eğitim aldıkları Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitaplarına yönelik kitap incelemelerine rastlanmamıştır. Alandaki bu eksikliğin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple bu araştırmaya gereksinim duyulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı özel eğitim alanında ilk kitapları eğitim uygulama okullarında yayınlamıştır. Bu nedenle araştırmada eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitapları seçilmiştir.

Bu çalışmada Özel Eğitim Uygulama Okullarında görev yapan öğretmenlerin öğrencilere okutulan Milli Eğitim Bakanlığının yayınlamış olduğu ders kitaplarını görsel düzen-tasarım, içerik, dil anlatım ve ölçme-değerlendirme gibi değişkenler açısından inceleyerek görüşlerinin alınması ve ders kitaplarının olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitaplarının değerlendirme ölçeği kullanılarak alanda çalışan öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesidir. Böylelikle ders kitapları uygulamayı yapan kişiler tarafından değerlendirileceğinden alana katkı sağlayacaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

- 1) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin özel eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitaplarındaki görsel düzen-tasarım açısından görüşleri nelerdir?
- 2) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin özel eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitaplarındaki içerik açısından görüşleri nelerdir?

3) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin özel eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitaplarındaki dil ve anlatım açısından görüşleri nelerdir?

4) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin özel eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme açısından görüşleri nelerdir?

5) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri nelerdir?

6) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşleri nelerdir?

7) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri nelerdir?

8) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri nelerdir?

9) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri nelerdir?

10) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili görüşleri nelerdir?

11) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri nelerdir?

12) Özel eğitim uygulama okullarında çalışan öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Yapılan çalışmalar incelendiğinde birçok alanda ders kitapları farklı niteliklere göre incelendiği görülmektedir. Fakat özel eğitim alanında tüm ders kitapları için öğretmen görüşlerinin belirtildiği bir kitap inceleme çalışması ile karşılaşmamıştır. Bu çalışmada özel eğitim ders kitapları görsel düzen-tasarım, içerik, dil anlatım ve ölçme değerlendirme kriterleri açısından öğretmen görüşleri ile değerlendirilmiştir. Bu çalışma alanda ilk olması ve özgün bir çalışma olması açısından önemlidir.

Özel eğitimde materyal çok önemlidir. Ders kitaplarının da birer materyal olduğu düşünüldüğünde eğitimdeki rolü yadsınamaz. Hem öğrenci hem de öğretmenler için ulaşımı ve uygulanabilirliği kolay olan bu materyallerin nitelikli olması verilen eğitimin niteliği ile de ilişkilidir. Özel eğitim ders kitaplarının alanda çalışan öğretmenler tarafından değerlendirilmesinin uygulamada karşılaşılan problemleri tespit etmeyi kolaylaştıracağından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada durum tespiti yapılacaktır. İleri çalışmalarda bu durum tespitinden yola çıkılarak çıkan görüşler doğrultusunda yeniden oluşturulacak kitapların özel gereksinimli çocuklar düşünülerek nitelikli hale getirileceği düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışma ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunda kitap incelemelerinde bulunan komisyon üyelerine yeni çıkarılacak kitap çalışmaları için ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin Batı Karadeniz bölgesindeki Düzce, Bartın ve Bolu illerinde Özel Eğitim Uygulama Okullarında görev yapan veya öncesinde görev yapmış, katılımcı olmaya gönüllü öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.

2. Bu araştırma özel eğitim ile ilgili eğitim ortamlarından sadece biri olan Uygulama Okullarında okutulan kitaplar ile sınırlıdır.

1.5. Sayılılar/Varsayımlar

1. Bu çalışmada kullanılan anketin ölçmek istenilen niteliği saptadığı varsayılmıştır.

2. Bu çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin anket sorularına doğru ve yansız cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Zihin Yetersizliği Olan Birey: Zihinsel işlevlerde ve uyumsal davranışlarda gözlenen önemli düzeyde sınırlılıkların karakterize ettiği; bilişsel, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini 18 yaşından önce ortaya çıkaran yetersizlik türünün görüldüğü bireylerdir (AAIDD, 2010).

Ders Kitabı: Ders kitabı, genel ve özel hedeflerin somutlaştırılarak sunulduğu, öğretim malzemesinin bu hedeflere uygun olarak seçildiği, düzenlendiği, sınıf içindeki öğretim sürecini, yöntemi, dersin aşamalarını, çalışma biçimlerini, öğrenci ve öğretmen etkileşimini belirleyen; araç gereç seçimini ve kullanımını düzenleyen öğretim malzemesidir (Kast ve Neuner, 1994; akt. Genç, 2002).

Özel Eğitim Uygulama Okulu(Merkezi) : Ağır düzeyde zihin yetersizliği olan, zorunlu okul çağındaki bireylerin eğitimleri; öz bakım ve günlük yaşam becerilerinin kazandırılması, işlevsel akademik becerilerin geliştirilmesi ve topluma uyumlarının sağlanmasına yönelik programların uygulandığı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullardır (Karabulut, 2012).

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Zihin yetersizliği olan bireyler

DSM-V (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) zihin yetersizliği olan bireyleri tanımlarken; (a) önemli ölçüde genel zihinsel işlevlerde ortalamanın altında olma, (b) birey IQ gelişimde belirli ölçüde sorun yaşamasının yanında güvenlik, sağlık, boş zamanını değerlendirme, iş, işlevsel akademik beceriler, kendi kendini yönetme, toplum kaynaklarını (araç-gereç) kullanma, sosyal/içsel davranışlar, ev yaşantısının, kendi kendine bakması ve iletişim kurma gibi becerilerin en az ikisinde uyumsuz davranış sıkıntıları çekme ve (c) 18 yaşından önce yukarıdaki davranışların görülmesi kriterlerini dikkate almıştır (Cavkaytar, Melekoğlu ve Yıldız, 2016).

ICD-11 (International Classification of Diseases) zihin yetersizliği olan bireyi tanımlarken “zekâ geriliği” kavramını kullanmıştır ve “standartlaştırılmış testlerin sonucunda motor, sosyal, zihin, ve dil becerilerinde yetersiz olmasına ilişkin olarak, bireyin özellikle gelişim dönemlerinde akıl sağlığı gelişimini tamamlaması” şeklinde tanımlamıştır (WHO, 2012).

Zihin yetersizliği olan bireylerin fazlasıyla heterojen bir grup olmaları sebebiyle bireysel özellikleri de birbirlerinden çok farklıdır (Sucuoğlu, 2009). Bu bireylerin kendilerine uygun hizmetleri alabilmeleri için tanılama ve değerlendirme

sürecinden sonra gerekli sınıflandırmanın yapıp uygun özel eğitim hizmetlerinden faydalanması sağlanmalıdır.

Özel eğitime gereksinimi olan çocukların sınıflandırması yapıldıktan sonra gerekli eğitim ortamlarına yönlendirilmeleri ve bu eğitim ortamlarında ihtiyaçları doğrultusunda uygun eğitimi almaları sağlanmalıdır. Ülkemizde özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ortamları; kaynaştırma sınıfı (genel eğitim sınıfı), destek eğitim odası, özel eğitim sınıfı, gündüzlü/yatılı özel eğitim okulu, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi ve ev/hastane olarak sıralanabilir (Aksoy, 2016). Özel eğitim okulları da ülkemizde Özel Eğitim Meslek Okulu ve Özel Eğitim Uygulama Okulu (I., II., III. Kademe) olarak bölümlere ayrılmaktadır. Zihin yetersizliği olan bireylerin eğitim ortamlarından biri olan Özel Eğitim Uygulama okullarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen program dahilinde ders kitapları okutulmaktadır. Aşağıda Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitapları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.2. Özel eğitim uygulama okulları ders kitapları

Eğitimin her aşamasında olduğu gibi özel eğitimde de ders materyallerinin önemi yadsınamayacak kadar büyüktür. Ders kitabı, bir derste kullanılan ve dersin geliştirilmesine esas oluşturan araçlardan birisidir (Gülersoy, 2012). Ellis (1997) öğretmenlerin sistematik, kavramsal ve doğru bir anlayışla dersi yürütebilmelerinde bir öğretim aracı olarak ders kitabının çok önemli bir yardımcı olduğunu ileri sürer. Ders kitapları bir dersin öğretim programına yönelik hazırlanmaktadır. Özel eğitim uygulama okullarında okulun programına yönelik ders kitapları okutulmaktadır.

Gerekli incelemeler yapıldığında Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel eğitim okulları ders programları ile ilgili açıklamalar yayınladığı fakat özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının içeriği hakkında açıklama bulunmadığı görülmektedir. Özel eğitim uygulama okullarında okutulan ders kitaplarına ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmektedir. Özel eğitim uygulama okullarında bulunan ders kitapları; Hayat Bilgisi,

Okuma-Yazma, Matematik, Toplumsal Uyum Becerileri, Trafik ve İlk Yardım, Dil ve Konuşma, Beslenme Eğitimi'dir.

2.1.2.1. Hayat bilgisi ders kitabı

Hayat Bilgisi dersi "Hayat Bilgisi Kitabı 1" ve "Hayat Bilgisi Kitabı 2" olmak üzere iki kitaptan oluşmaktadır. Hayat Bilgisi dersi için hazırlanan birinci kitap 110, ikinci kitap 143 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Her ünite başında ünite konularının bulunduğu bir sayfa ve her ünite sonunda değerlendirme sorularının olduğu bir bölüm bulunmaktadır. Hayat Bilgisi 1 kitabında bulunan ünite isimleri ve konuları şu şekildedir:

1. Ünite: OKULUMUZ

- a) Okula Başlarken
- b) Sınıfımızı Tanıyalım
- c) Okulumuzu Tanıyalım
- d) Yakın Çevremiz

2. Ünite: EVİMİZ VE AİLEMİZ

- a) Ailem
- b) Evim
- c) Yakın Akrabalarımız
- d) Misafirlilik Kuralları

3. Ünite: SAĞLIKLI YAŞAM

- a) Vücudumuzu Tanıyalım
- b) Vücut Temizliği
- c) Sağlıklı Beslenme

- d) Hava Sıcaklığına Uygun Giyinme
- e) Çevremizin Sağlığı
- f) Kaza Türleri ve Kazalardan Korunma Yolları
- g) Bulaşıcı Hastalığı Olan Kişilerden Korunma
- h) Aşı
- i) Hastalanınca Neler Yaparız?
- j) Sağlık Kurumları ve Sağlık Kurumlarında Çalışanlar

4. Ünite: GİYSİLERİMİZ

- a) Giysilerimizi Tanıyalım
- b) Giysilerde Kullanılan Aksesuarlar

Hayat Bilgisi 2 kitabında bulunan ünite isimleri ve konuları ise şu şekildedir:

5. Ünite: YILIN BÖLÜMLERİ

- a) Bir Yılın Bölümleri
- b) Çevremizde Sonbahar
- c) Çevremizde Kış
- d) Çevremizde İlkbahar
- e) Çevremizde Yaz
- f) Bir Günümüz

6. Ünite: DÜNYA'MIZ VE GÖKYÜZÜ

- a) Dünya'mız
- b) Gökyüzü

7. Ünite: ÇEVREMİZDEKİ CANLILAR

- a) Canlı ve Cansız Varlıklar
- b) Hayvanlar

- c) Bitkiler
- d) Canlıları Koruma

8. Ünite: İLETİŞİM

- a) İletişimin Anlamı
- b) İletişim Araçları
- c) İletişim Yerleri
- d) İletişimi Sağlayan Görevliler

9. Ünite: MESLEKLER

- a) Meslekleri Tanıyalım
- b) Mesleklere Göre Yapılan İşler
- c) Mesleklere Göre Çalışılan Yerler
- d) Mesleklere Göre Giyilen Giysiler
- e) Mesleklerin Yaşamımızdaki Önemi

10. Ünite: ATATÜRK VE BAYRAĞIMIZ

- a) Atatürk'ün Yaşamı
- b) Atatürk'ün Kişisel Özellikleri
- c) Atatürk'ün Hizmetleri
- d) Bayrağımız ve İstiklal Marşı

11. Ünite: ÖNEMLİ GÜNLERİMİZ

- a) Ulusal Bayramlar
- b) Dini Bayramlar
- c) Belirli Gün ve Haftalar

2.1.2.2. Okuma yazma ders kitabı

Okuma yazma dersi “Okuma Yazma Kitabı 1” ve “Okuma Yazma Kitabı 2” olmak üzere iki kitaptan oluşmaktadır. Okuma Yazma dersi için hazırlanan birinci kitap

150, ikinci kitap 135 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. İlk kitapta çizgi çalışmaları ile başlayıp Ses Temelli Cümle Yöntemine göre harfleri vermeye devam edilmiştir. İkinci kitap ise birinci kitabın kaldığı yerden seslerle devam etmiş ve son sayfalarda 11 tane okuma parçasına yer verilmiştir. Kitaplarda seslerin öğretimi “Resimde gördüklerini anlat”, “Resimlere bak. Varlıkların adlarını söyle”, “... sesi yuvarlak içine al”, “... ile başlayan resmi işaretle”, “... sesini istediğin renge boya”, “Resimlerin ismini söyle. Hangi resmin ismini söylerken ... sesi de çıkarıyoruz?”, “Harf çalışması yapalım” şeklinde çalışma sayfaları ile yapılmaktadır. Ses sayısı arttıkça kelime oluşturma ve “Oku-Yaz”, “Kelime Yaz-Cümle Yaz” etkinliklerine yer verilmiştir. Okuma Yazma 1 kitabında içindekiler kısmı şu şekildedir: Adlarını Söyleyin (1 sayfa), Çizgi Çalışması (15 sayfa), sonra sırasıyla E, L, A, T, İ, N, O, R, M, U, K, I, Y ve S harfleri yer almaktadır. Okuma Yazma 2 kitabında içindekiler kısmı şu şekildedir: Sırasıyla D, Ö, B, Ü, Ş, Z, Ç, G, C, P, H, Ğ, V F ve J harfleri, sonrasında ise okuma parçaları (Cici Bebek, Hasta, Kaya, Kuş, Oyun Oyna, Yağmur, Gemi, Ceviz, Vişne, Fırtına, Atatürk) yer almaktadır.

2.1.2.3. Matematik ders kitabı

Matematik dersi “Matematik Kitabı 1”, “Matematik Kitabı 2” ve “Matematik Kitabı 3” olmak üzere üç kitaptan oluşmaktadır. Matematik dersi için hazırlanan birinci kitap 160, ikinci kitap 141, üçüncü kitap 105 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Konu başlarında konu isminin bulunduğu bir sayfa yer

aldıktan sonra kazanımlarla ilgili çalışma sayfalarına yer verilmiştir. Matematik 1 kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

1. VARLIKLAR ARASI İLİŞKİLER

- a) Azlık ve Çokluk
- b) Büyüklük ve Küçüklük
- c) Uzunluk ve Kısalık
- d) Alıştırmalar
- e) Kalınlık ve İncelik
- f) Benzerlik ve Farklılık
- g) İçinde ve Dışında
- h) Üzerinde ve Altında
- i) Uzakta ve Yakında
- j) Önde ve Arkada
- k) Sağda, Solda ve Arada
- l) Yüksekte ve Alçakta
- m) Ağır ve Hafif
- n) Bütün, Yarım ve Çeyrek Kavramı

2. RİTMİK SAYMALAR

- a) Birer Ritmik Sayma
- b) Onar Ritmik Sayma
- c) Beşer Ritmik Sayma
- d) Geriye Doğru Ritmik Sayma
- e) İkişer Ritmik Sayma
- f) Üçer Ritmik Sayma
- g) Dörder Ritmik Sayma
- h) Alıştırmalar

Matematik 2 kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

1. KÜMELER

- a) Küme
- b) Küme ve Eleman
- c) Kümeler Arası İlişkiler
- d) Denk Kümeler
- e) Eşit Kümeler

2. DOĞAL SAYILAR

- a) Doğal Sayılar
- b) “0” Doğal Sayısı
- c) Birlik Kavramı
- d) İki Basamaklı Doğal Sayılar
- e) Üç Basamaklı Doğal Sayılar
- f) Dört Basamaklı Doğal Sayılar

Matematik 3 kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

1. İŞLEMLER

- a) Toplama İşlemi
- b) Çıkarma İşlemi
- c) Çarpma İşlemi
- d) Bölme İşlemi

2. ÖLÇÜLER

- a) Uzunluk Ölçüleri
- b) Kütle Ölçüleri
- c) Zaman Ölçüleri
- d) Değer Ölçüleri

3. GEOMETRİ

- a) Kare
- b) Dikdörtgen
- c) Üçgen
- d) Daire

2.1.2.4. Toplumsal uyum becerileri ders kitabı

Toplumsal Uyum Becerileri dersi 87 sayfalık tek kitaptan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Becerilerin öğretimi, genelde her sayfada bir becerinin resimleri olacak şekilde tasarlanmıştır. Başlardaki becerilerin aralarına 7 tane boyama sayfası yerleştirilmiştir. Toplumsal Uyum Becerileri dersi kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

KİŞİSEL BAKIM VE TEMİZLİK BECERİLERİ

- 1) Ellerini Yıkar.
- 2) Yüzünü Yıkar.
- 3) Ellerini Kurular.
- 4) Boyama Çalışmaları
- 5) Burnunu Mendille Temizler.
- 6) Saçını Tarar.
- 7) Boyama Çalışmaları
- 8) Dişlerini Fırçalar.
- 9) Tırnaklarını Keser.

GİYSİLERİ ÇIKARMA VE GİYİNME

- 1) Bere Çıkarır, Giyer.
- 2) Boyama Çalışmaları
- 3) Eldiven Çıkarır, Giyer.
- 4) Atkı Çıkarır, Giyer.
- 5) Boyama Çalışmaları
- 6) Çorap Çıkarır, Giyer.

- 7) Boyama Çalışmaları
- 8) Ayakkabı Çıkarır, Giyer.
- 9) Boyama Çalışmaları
- 10) Ayakkabı Giyer.
- 11) Pantolon Çıkarır, Giyer.
- 12) Kazak Çıkarır, Giyer.
- 13) Ceket, Mont Çıkarır, Giyer.

GİYSİ AKSESUARLARINI KULLANMA

- 1) Fermuar Açar, Kapatır.
- 2) Kemer Çıkarır, Takar.
- 3) Düğme Açar, İlikler.

GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ

- 1) Saç Kurutma Makinesi Kullanır.
- 2) Teyp, Radyo Kullanır.
- 3) Televizyon Kullanır.
- 4) Mikser Kullanır.
- 5) Fırın Kullanır.

EV TEMİZLİĞİ VE DÜZENİ

- 1) Çöp Toplar.
- 2) Pencere Açar, Kapatır.
- 3) Perde Açar, Kapatır.
- 4) Kapı Açar, Kapatır.
- 5) Kilitli Kapı Açar.
- 6) Masa siler.
- 7) Yer Siler.
- 8) Elektrik Süpürgesi Kullanır.
- 9) Yatak Düzeltir.

GİYSİLERİN BAKIMI

- 1) Kazak Katlar.
- 2) amaşır Makinesinde amaşır Katlar.
- 3) amaşır asar.
- 4) Ütü Yapar.
- 5) Ayakkabı Boyar.

MUTFAK BECERİLERİ

- 1) Ekmeğe Yumuşak Gıda Maddeleri Sürer.
- 2) Hazır orba Pişirir.
- 3) Yiyecek Doğrar.
- 4) Yiyecek Rendeler.
- 5) Bıçakla Yiyecek Soyar.
- 6) Yiyecek Haşlar.
- 7) Salata Yapar.
- 8) Sandviç Hazırlar.
- 9) Tost yapar.
- 10) Tavada Yumurta Pişirir.
- 11) Makarna Pişirir.
- 12) Toz İçecek Hazırlar.
- 13) Ayran Yapar.
- 14) Süt Isıtır.
- 15) Yemek Masası Hazırlar.
- 16) Elde Bulaşık Yıkar.

TOPLUMSAL YAŞAM

- 1) Duygularını İfade Eder.
- 2) Alışveriş Yapılan Yerleri Tanır.

Trafik ve İlk Yardım dersi “Trafik ve İlk Yardım Kitabı 1” ve “Trafik ve İlk Yardım Kitabı 2” olmak üzere iki kitaptan oluşmaktadır. Trafik ve İlk Yardım dersi için hazırlanan birinci kitap 156, ikinci kitap 145 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Birinci kitapta öncelikle taşıtlar tek tek tanıtılmış ve her taşıt öğretiminden sonra “Alıştırmalar”, “Bu resmi Boya” ve “Gazete ve Dergilerde Bulduğun ... Resimlerini Kes ve Bu Sayfaya Yapıştır” etkinliklerine yer verilmiştir. Taşıtların öğretilmesinden sonra taşıtları gruplama (Kara, Hava, Deniz, Toplu Taşıma) etkinlikleri verilmiştir. Trafik ve İlk Yardım 1 kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

1. Ünite: TAŞITLAR

A. Taşıtları Tanıyalım

- 1) Otobüs, Minibüs, Kamyon, Motosiklet,
Gemi, Uçak, Helikopter, Ambulans,
Bisiklet, Çöp Kamyonu, Taksi, Tren,
Traktör, Kayık
- 2) Kara Taşıtları
- 3) Hava Taşıtları
- 4) Deniz Taşıtları
- 5) Toplu Taşıma Araçları

Trafik ve İlk Yardım 2 kitabının içindekiler kısmı ise şu şekildedir:

B. Taşıtları Kullananlar

- 1) Kara Taşıtlarını Kullananlar
- 2) Hava Taşıtlarını Kullananlar
- 3) Deniz Taşıtlarını Kullananlar

C. Taşıtların İlk Hareket Yerleri

- 1) Gar

- 2) Terminal
- 3) Durak
- 4) Havaalanı
- 5) Liman

Ç. Taşıtlardan Yaralanma Yolları

- 1) Ulaşımında
- 2) Yük Taşımada
- 3) Tarımda
- 4) Sağlık Hizmetlerinde
- 5) Temizlik Hizmetlerinde
- 6) Yangın ve Kurtarma İşlemlerinde

D. Toplu Taşıma Araçlarında Kullanılan Belgeler

E. Taşıtlarla Yolculuk

- 1) Toplu Taşıma Aracıyla Şehir İçi Yolculukta İzlenmesi Gereken Sıra Kuralları
- 2) Yolculuk Sırasında Uyulması Gereken Kurallar

2. Ünite: KARAYOLU TRAFİĞİ

A. Trafik

B. Trafikğin Öğeleri

- 1) Yaya
- 2) Yolcu
- 3) Taşıt Yolu
- 4) Yaya Yolu
- 5) Trafik Polisi
- 6) Yaya Geçitleri
- 7) Işıklı Trafik Cihazı
- 8) Işıklı Trafik Cihazındaki Işıkların Anlamı
- 9) Trafik İşaret Levhası

C. Trafikte Güvenli Davranışlar

- 1) Güvenli Oyun Yerleri
- 2) Karşıya Güvenli Geçiş Yerleri
- 3) Trafik Polisli Ve Yaya Geçitlerinin
Olmadığı Yerlerde Güvenli Geçiş
- 4) Yayaların Uyması Gereken Kurallar
- 5) Trafik Kazalarından Korunma Yolları

3. Ünite: İLK YARDIM

- a) İlk Yardımın Anlamı
- b) Ecza Dolabında Bulunması Gereken
Araç Ve Gereçler
- c) Kaza Durumunda Yapılması Gerekenler
- d) İlk Yardım Uygulamaları
 - 1) Basit Yaralanmalarda İlk Yardım
 - 2) Burun Kanamalarında İlk Yardım
 - 3) Hafif Yanıklarda İlk Yardım

2.1.2.6. Dil ve konuşma gelişimi ders kitabı

Dil ve Konuşma Gelişimi ders kitabı 55 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Kitap içeriği şu şekildedir: Kitapta 14 amaç ve 14 etkinlik yer almaktadır. Kitabın başında bu 14 amaç aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır.

Algı Çalışmaları

1. Amaç: Sesin Kaynağını Bulur.
2. Amaç: Sesleri Ayırt Eder.
3. Amaç: Görsel-İşitsel Algıyı Geliştirici Çalışmalar Yapar.

Konuşma Organlarının Gelişimini Sağlayan Hareketler

4. Amaç: Dil Esnekliğini Geliştirici Çalışmalar Yapar.
5. Amaç: Dudak Esnekliğini Geliştirici Çalışmalar Yapar.
6. Amaç: Çene Esnekliğini Geliştirici Çalışmalar Yapar.
7. Amaç: Nefes Kontrolünü Sağlayan Çalışmalar Yapar.
8. Amaç: Emme Çalışmaları Yapar.

Konuşma

9. Amaç: Konuşma Seslerini Çıkarma Çalışmaları Yapar.
10. Amaç: Kendini İfade Etmede Tek Sözcük Kullanır.
11. Amaç: İki Sözcük Kullanarak Tümce Kurar.
12. Amaç: Üç Veya Daha Fazla Sözcük Kullanarak Tümce Kurar.
13. Amaç: Kendini İfade Etme Becerisi Geliştirir.

Dinleme ve İzleme

14. Amaç: Dinleme Ve İzleme Becerisi Geliştirir.

2.1.2.7. Beslenme bilgisi ders kitabı

Beslenme Bilgisi ders kitabı 67 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın ilk sayfasında kitap ismi, yazarlar, basım yeri ve yılı; sonraki sayfasında ISBN numarası, kitabın editörü ve komisyon üyelerinin isimleri, kitabın her hakkının saklı olduğuna dair bilgilendirme yazısı; sonraki sayfasında İstiklal Marşı; sonraki sayfasında Andımız; sonraki sayfasında Mustafa Kemal Atatürk resmi ve ondan sonraki sayfada ise İçindekiler kısmı bulunmaktadır. Kitapta öğretilere, boyama çalışmalarına, alıştırmalara ve etkinliklere yer verilmiştir. Beslenme Bilgisi kitabının içindekiler kısmı şu şekildedir:

1. Ünite: YEMEK ZAMANI

A. El İle Yenilen Yiyecekler

1. Elle Yiyecek Yeme

B. Beslenme Araç-Gereçlerini Kullanma

Boyama Çalışmaları

1. Bardaktan Sıvı İçme
 2. Musluktan Sürahiye Su Doldurma
 3. Sürahiden Bardağa Su Doldurma
 4. Pipetle Sıvı İçme
 5. Peçete Serme
 6. Peçete Silkeleme
 7. Peçete Katlama
 8. Kaşık Kullanarak Yemek Yeme
 - 8.1. Kaşıkla Yenilen Yiyecekler
 9. Çatal Kullanarak Yemek Yeme
 - 9.1. Çatalla Yenilen Yiyecekler
 10. Çatal Ve Bıçak Kullanarak Yemek Yeme
 - 10.1. Çatal Ve Bıçakla Yenilen Yiyecekler
1. Etkinlik, 2. Etkinlik, Tekerleme, Alıştırmalar

2. Ünite: YEMEK YEME KURALLARI

- A. Okula Getirdiği Yiyeceği Yeme
- B. Yemekhanede Yemek Yeme
- C. Hikaye ve Resimlerle Yemek Yeme Kuralları
 - Boyama Çalışmaları

2.2. İlgili Literatür/Araştırmalar

Bu bölümde ders kitaplarını inceleyen yurtiçi ve yurtdışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Ders Kitapları ile İlgili Yurtiçi Araştırmalar

Alan yazında kitap inceleme ve değerlendirme çalışmalarına bakıldığında; Keleş (2001), “Fizik Ders Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” isimli çalışmasında fizik ders kitaplarını değerlendirmek için bir ölçek hazırlayıp, hazırladığı bu ölçek ile Lise 1, 2, ve 3. sınıflarda kullanılan ders kitaplarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada mülakat metodu kullanılarak ölçek hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik testi yapılmıştır. Ölçek Trabzon ilinde 60 öğretmene uygulanmıştır. Çalışmanın bulguları ışığında; öğretmenlerin mevcut fizik ders kitaplarını yetersiz gördükleri, ders kitabı yazım aşamasında aktif görev almak istedikleri, özel sektörde hazırlanan ders kitaplarını MEB tarafından hazırlanan ders kitaplarından daha çok kullandıkları görülmüştür.

Bir başka çalışmada ise Aydın (2002), AÖF uzaktan öğretim ders kitaplarının yapıcı görüşe göre tasarımının nasıl olması gerektiğini ve öğrencilerin bu kitaplara dair tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın veri toplama sürecinde belge tarama, anket ve uzman görüşü alma ve 40 soruluk 5 dereceli Likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, yedi bölgeyi temsilen seçilen yedi ile 700 adet gönderilmiş ve 457 tanesi geri dönmüştür. Verilerin analizinde t testi, ortalama, frekans gibi işlemler kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, etkileşimin az olduğu büyük kitlelere hitap eden AÖF ders kitaplarının tamamen yapıcı görüşe göre hazırlanmasının çok zor olduğu sadece birkaç kriter ile düzenleme yapılabileceği görüşüne varılmıştır. Öğrenciler açısından yapılan değerlendirmenin ise olumlu olduğu görülmüştür.

Yine bir çalışmada Dane, Doğar ve Balkı (2004) ilköğretim 7. sınıf matematik ders kitaplarının hem öğretmenler hem de öğretmen adayları tarafından incelenmesi

yönünde bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya Erzincan'da matematik öğretmenliği okuyan 4. Sınıf matematik öğretmen adayları ve yine Erzincan ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 14 matematik öğretmeni katılmıştır. Araştırmada ders kitaplarını; biçimsel açıdan, içerik açısından ve strateji, teknik ve yöntem açısından incelenmek için Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Verilerin analizinde Betimsel yöntem ve Univariate Varyans Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen adayları ve ilköğretim matematik öğretmenlerinin değerlendirmeleri göz önünde bulundurularak hesaplanan Varyans Analizi Sonuçları incelendiğinde seçilen örneklemdaki gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının görev yapmakta olan öğretmenlere göre daha olumlu görüşler belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Başka bir çalışmada Kanlı ve Yağbasan (2004), ortaöğretim fizik ders kitaplarının sahip olması gereken eğitimsel kriterleri belirlemek ve bu kriterlerle ders kitaplarını değerlendirmek amacıyla “Proje-2061’in Işığında Fizik Ders Kitaplarının Eğitimsel Tasarımına Eleştirel Bir Bakış” adlı bir çalışma yapmışlardır. Belirlenmek istenen kriterler ülkemize göre uyarlanarak Proje-2061’den alınmıştır. Veri toplama amacıyla belirlenen kriterler ile ilgili 22 maddelik anket oluşturulmuş ve 15 lisede 43 fizik öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonuçları 7 kategoride incelenmiştir. “Amaçları ortaya koyma” kategorisinde; kitapların öğrencileri konu için motive edecek amaçlar içermediği, konu başlarında öğrencilere mantıksal ve stratejik etkinlikler sunulmadığı, sunulan bazı aktivitelerin ise öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini geliştiren nitelikte olmadığı görülmektedir. “Öğrenci fikirlerini dikkate alma” kategorisinde; öğretmenler kitaplarda öğrencilerin önceki bilgilerini harekete geçirecek bölümlerin bulunmadığını bu yüzden öğrenmeye hazırlayıcı nitelikte olmadığını belirtmişlerdir. “Konuyla ilgili olaylara öğrencinin ilgisini çekme” kategorisinde; öğrencinin ilgisini ve merakını uyandıran örneklere, karikatürlere hikâyelere yer verilmediği, öğrenmeyi destekleyen günlük hayattan ilginç ve farklı olaylar sunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. “Bilimsel fikirleri kullanma ve geliştirme” kategorisinde; öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri nasıl kullanacakları hakkında öneriler içermediği, farklı olgularda edinilen bilgilerin kullanımı ve becerinin uygulanması için ödevler/problemler sunmadığı yönünde ortak karara varılmıştır. “Öğrencilerin

kavramlar, olaylar ve deneyler hakkında fikir yürütmelerini teşvik etme” kategorisinde kitaplarda öğrencilerin fikirlerini paylaşma, olayları tartışma yönünde fırsat verilmediği düşüncesi çıkmıştır. “Gelişimi değerlendirme” kategorisinde; değerlendirme soruları veya ödevleri içermediği düşünülmektedir. “Fen öğrenme ortamını geliştirme” kategorisinde kitapların öğretmenlere kendilerini ve yaratıcılıklarını geliştirme fırsatı vermediği fikri çıkmıştır.

Yine Kızılcıoğlu (2004), ortaöğretim coğrafya ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik ölçütleri oluşturmak ve coğrafya ders kitaplarını niteliklerini arttırmak için öneriler sunmayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Coğrafya ders kitaplarını biçimsel özellik, görsel tasarım, içerik, dil ve anlatım, hazırlık ve değerlendirme çalışmaları başlıkları ve altlarında soruların bulunduğu ölçek oluşturulmuştur. Araştırmacı bu ölçek ışığında belirlenen kriterlere yönelik; alıştırımların cevaplarına yer verilmesi, her ünite sonunda kaynakçaya yer verilmesi, yazar hakkında bilgilere yer verilmesi, görsel unsurlara daha çok yer verilmesi gerektiği gibi birçok öneride bulunmuştur.

Bir diğer çalışmada ise Şahin (2004), Sosyal Bilgiler ders kitabı konularında yer alan bilgileri öğrencilerin kendi kendilerine doğru şekilde öğrenmelerini sağlamak için hangi niteliklere sahip olması gerektiğini anlatan bir çalışma düzenlemiştir. Çalışmada ders kitabı niteliklerini içerik, dil ve anlatım, görsel düzen ve öğretme öğrenme süreci bakımından incelemiş ve bu aşamalarda iyi bir ders kitabı nasıl olmalı sorusunu cevaplamaya çalışmıştır. Sonuç olarak iyi bir ders kitabını, öğretmenin sözlü anlatımını destekleyici, öğrencilerin kitapla bağını kuvvetlendirici yaşantılar sunan, öğrenciyi kendi kendine öğrenmeye teşvik eden ve yukarıda sayılan gruplar ile iyi organize edilmiş bir araç olarak nitelendirmektedir.

Yine aynı yıl yapılan başka bir çalışmada Yapıcı (2004), ilköğretim 1. kademe ders kitaplarının; çocukların bilişsel, duyuşsal düzeyine uygun olup olmadığını ve kitapların biçimsel özellikler bakımından kriterleri karşılayıp karşılamadığını belirlemek amacıyla öğretmen adaylarının lisans dersi kapsamında hazırladıkları raporları düzenlemiştir. Araştırmaya 266 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri SPSS

programı ile değerlendirilmiştir. Öğretmen adayları ders kitaplarını “hermeneutik” ve “içerik analizi” yöntemlerini kullanarak değerlendirmişlerdir. Sonuç olarak, ders kitaplarının biçimsel olarak istenilen düzeyde olmadığı, kullanılan resimlerin, içerikle ilişkili olmadığı, gelişmiş ülkelerdeki ders kitapları ile kıyaslandığında ülkemizdeki kitapların içerik ve nitelik yönünden çok yetersiz olduğu, konuların öğrenmeye teşvik edici olmadığı, kitaplar hazırlanırken ekip çalışmasının yetersiz olduğu, içeriğin fazlasıyla yoğun olduğu, öğrencilerin bilişsel gelişimine ve ilgi alanlarına göre planlanmadığı kanısına varılmıştır.

Semerci (2004), ilköğretim Türkçe ve Matematik ders kitaplarına yönelik genel bir değerlendirme ölçeği geliştirmeyi hedeflemiştir. Araştırmada anket yöntemi kullanılmış ve bu yöntem dahilinde değerlendirme ölçütü için maddeler oluşturulmuştur. Ölçek geliştirme aşamaları, madde havuzu, uzman görüşü, ön deneme ve faktör analizinden oluşmaktadır. Sonrasında gönüllü sınıf öğretmenlerinin ölçek formunu doldurmaları istenerek ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonunda 25 maddelik değerlendirme ölçeği oluşturulmuş ve ilerleyen çalışmalarda bu ölçeği kullanmak hedeflenmiştir.

Yüksek lisans çalışması olarak yapılan bir çalışmada Toklucu (2005), 7. Sınıf matematik kitabında yer alan “Oran, Orantı ve Yüzdeler” ünitesini değerlendirmek için belirli kriterlere sahip olan bir yazılı doküman hazırlamayı işlemiştir. Kitap incelemede; “biçimsel görünüm, öğretim, yöntem ve strateji, muhteva, hazırlık ve değerlendirme” kriterleri ve bunlara ait alt başlıkların bulunduğu bir yol izlenmiştir. Çalışmada “son-test kontrol gruplu model” yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için önceki başarıları dikkate alınarak homojen iki grup seçilmiş ve 4 haftalık öğretim uygulanmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında, hazırlanan materyal ile işlenmiş öğretimin; Öğrenci başarısını olumlu olarak etkilediği, uygulanan öğretimin öğrencilerin hatırlama becerileri üzerinde etkili olduğu, görülmüştür.

Yine Özay ve Hasenekoğlu (2007), “Lise 3 Biyoloji Ders Kitaplarındaki Görsel Sunumda Gözlemlenen Bazı Sorunlar” isimli çalışmalarında 2004-2005 eğitim yılında kullanılan ders kitabının tüm ünitelerini iki ölçüte göre değerlendirmişlerdir.

Sonuç olarak; birinci ölçüte göre kitapta bulunan görsel materyallerin birbiriyle uyumsuz oldukları, ikinci ölçüte göre ise arka arkaya gelen resimlerde uyumsuzlukların olduğu ve bütünlük oluşturmadıkları için birbirleriyle ilişkilerinin anlaşılacağı görülmüştür.

İşcen (2008), çalışmasında ders kitaplarının ilköğretimin amaçları yönünden içerik analizleri yapmak ve ders kitaplarında amaçların hangi düzeyde yer aldığını saptamayı amaçlamıştır. Araştırmada “Belgesel Tarama” yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Türkçe (1-5), Hayat Bilgisi (1-3), Matematik (1-5), Fen ve Teknoloji (4, 5) ve Sosyal Bilgiler (4,5) ders kitapları incelenmiştir. Araştırmada önce derslerin amaçları kategori ve alt kategorilere ayrılmış daha sonra kitaplardaki tema ve üniteler ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırmada bulgularına bakıldığında ilköğretim amaçlarının kapsadıkları özellikler birbirlerinden farklıdır ve bu özellikler ders kitaplarında eşit dağılım göstermemiştir. Bu bulgulardan hareketle, ilköğretim amaçlarında daha kısa ve net ifadeler kullanılması gerektiği, amaçların belirtilmek istenen özellikleri öğrenci davranışlarına dönüştürülebilir olması gerektiği ve içerik oluşturulurken belirlenen amaçlarla ilgili ana fikrin dikkate alınması gerektiği önerilmiştir.

Yüksek lisans tezi olan başka bir çalışmada Kirez (2008), 11 ders kitabını üç açıdan değerlendirmiştir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. O yıllarda okutulan ders kitaplarında birçok eksikliğin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, ünitelerde bir düzen olmadığı, anlatımda çok eksik olduğu, konuların müfredat açısından ağır olduğu, konularda kültüre çok yer verilirken savaşın geri planda bırakıldığı görülmüştür.

Arslan ve Özpınar (2009), “İlköğretim 6. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında 2005 öğretim programına göre hazırlanan ders kitaplarını inceleyerek ders kitabında olması gereken özelliklerin ne kadar dikkate alındığını belirlemek istemişleridir. Araştırmanın veri toplama sürecinde doküman incelemesi ve yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında incelenen ders kitaplarının genel

olarak etkili bir ders kitabında bulunması gereken özelliklere sahip olduğu ve beraberinde ders kitaplarının söz edilen özelliklerden bazılarının göz ardı edildiği, bu nedenle kısmen yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2010), ilköğretim 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabını Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği kriterlere (İçerik, Dil, anlatım ve üslup, Öğrenme ve öğretme ve ölçme-değerlendirme, Teknik, tasarım ve düzenleme) göre hazırlamış olduğu ölçeği öğretmenlere uygulayarak bir çalışma yapmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucuna bakıldığında öğretmenlerin ders kitabı hakkında genel olarak belirtilen kriterler ile ilgili olumlu düşündükleri, öğrenci çalışma kitabını kısmen yeterli buldukları ve öğretmen kılavuz kitabı hakkında olumlu düşündükleri görülmüştür.

Güven (2010), Hayat Bilgisi dersinde okutulan öğrenci ders ve çalışma kitabını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Araştırmaya 89 öğretmen katılmıştır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında, ders kitaplarında içeriğin günlük yaşamla ilişkili olması, kavramlarda öğrenci düzeyine uygunluk ve görsel öğelerin metinle uyumluluğunda yeterli veya kısmen yeterli; kazanımların gerçekleştirilmesine dair yeterince örnek bulunması, öğrencinin aktif rol almasının sağlanması gibi konularda yetersiz olduğu bulunmuştur. Çalışma kitaplarında ise öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinliklerin ve görsel unsurların, ölçme değerlendirme çalışmalarının yetersiz olduğu görülmüştür.

Durukan (2011), Türkçe ders kitaplarını metinlerin uzunluğu, okunabilirlik, anlaşılabilirlik ve görsellerle ya da etkinliklerle desteklenmesi açısından öğrenci görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Araştırma için 13 sorudan oluşan anket geliştirilmiş ve 297 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 16 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında öğrencilerin kitap ile ilgili olumlu düşüncüler belirttikleri görülmüştür.

Güder ve Tutak (2012), 5. Sınıf öğretmenlerinin matematik kitabı ile ilgili görüşlerini konu alan araştırmalarında 110 öğretmen ile çalışmışlardır. Araştırmada 29

maddeden oluşan anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 10 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenler ders kitaplarını temel kaynak olarak kullandıklarını fakat ölçme ve değerlendirme kısmını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak öğretmenlerin görüşleri “mesleki deneyim” ve “eğitim durumları” değişkenleri yönünden de incelenmiş ve bu değişkenlerde anlamlı farklılık olmadığı kanısına varılmıştır.

Çakır (2013), Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküleri çocuğun gelişim özelliklerini ve çocuğa görelilik ilkesini temel alarak inceleyen bir çalışma yapmıştır. Araştırma 2007-2008 yıllarında okutulan ortaokul ders kitapların 10 öykü seçilerek tasarlanmıştır. Öyküler tasarım, çocuğa görelilik ilkesi, içerik ve çocuk kitabında olması gereken özelliklere göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında, Türkçe ders kitabında yer verilen öykülerin plansız ve itinasız yaklaşımlardan dolayı dil ve tasarım açısından eksik ve “çocuğa görelilik” ilkesine göre yetersiz olduğu söylenebilir.

Benli, Tanel, Şengören ve Kavcar (2013), fizik öğretmenliği okuyanların 9. sınıf fizik ders kitabına ilişkin görüşlerini değerlendirmiş ve öğretmen görüşleriyle karşılaştırmışlardır. Araştırmaya 69 öğretmen adayı katılmış ve araştırmada 131 maddelik değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ders kitabı son sınıf öğrencilerine göre bütünsel olarak iyi, öğretmenlere göre yeterli olarak değerlendirilmiştir. Fizik öğretmenliği okuyanların öğretmenlik yapanlara göre daha olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmen görüşlerine yönelik Mazlum ve Mazlum (2016), ders kitaplarında görsel tasarıma yönelik öğretmen görüşlerini almak ve de bu görüşlere göre ders kitaplarındaki görsel tasarımla ilgili öneriler geliştirmek amacıyla “İlköğretim 4. Sınıf Ders Kitaplarının Görsel Tasarımına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı bir çalışma yapmıştır. Araştırma 2014-2015 yıllarında görev yapan 44 Türkçe öğretmeni ile görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin ders kitabının, açık ve anlaşılır özelliklere sahip olması, görsellerin uzmanlar tarafından nitelikli ve içerik ile ilişkili oluşturulmasının gerektiği kanısına varılmıştır.

Kurudayıoğlu ve Soysal (2018), ilkokul 1. sınıf Türkçe ders kitabını öğretim programında yer alan temel beceriler için uygunluğunu incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma nitel bir durum çalışması olup veriler doküman analizi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma da 2017-2018 eğitim yılında birinci sınıflarda okutulan Türkçe 1 ders kitabı incelenmiştir. Araştırmacılar kitapta yer alan “hazırlık soruları, metinler ve metinlere bağlı etkinlikleri ana dilde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik, kültürel farkındalık ve ifade yetkinliklerine” göre incelemişlerdir. Bulgular incelendiğinde metinlerde ve metinlere bağlı hazırlık çalışmalarında anahtar yetkinliklerin ve temel becerilerin kitapta yer almasına yönelik herhangi bir planlamaya gidilmediği görülmüştür.

Demir (2017), “Özel Eğitim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabının Çeşitli Açılardan İncelenmesi” isimli çalışması ile Özel Eğitim okullarında okutulan ders kitaplarını inceleme konulu rastlanılan ilk çalışmadır. Araştırmada Özel Eğitim Meslek Okulunda okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabı görsel, içerik, dil-anlatım, etkinlikler ve değerlendirme açısından değerlendirilmiştir. Bu araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ders kitabının görsel (biçim-tasarım), içerik, dil-anlatım, etkinlikler ve değerlendirme alanlarında yeterli olmadığı ve tekrar revize edilip güncelleme yapılması gerektiği kanısına varılmıştır.

2.2.2. Ders Kitapları İle İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Kitap incelemeleri ve değerlendirmeleri ile ilgili olarak Regueiro (2000), “Bir İspanya müzik ders kitabında cinsiyet analizi” adlı çalışmasında kadın müzisyenlerin İspanya okullarında kullanılan müzik ders kitaplarında temsil edilip edilmediğini ve eğer temsil ediliyorsa müzik dünyasına katılımlarının bu kitaplara nasıl yansıdığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada oluşturulan analiz kriterleri yeterli literatür taraması yapılarak belirlenmiştir. Kitapta kadın müzisyenlerin 23 örnek, erkek müzisyenlerin ise 103 örnek ile temsil edildiği görülmektedir. Araştırma sonucunda,

kadın müzisyenlerin bu müzik ders kitabında erkeklerle karşılaştırıldığında yeterince temsil edilmediği görülmüştür. Bu nedenle bu kitap, toplumdaki cinsiyetle ilgili baskın güç ilişkilerini sürdürmektedir.

Başka bir çalışmada Stylianidou (2002), “Enerji ile ilgili Fen Bilgisi ders kitabı resimleri ve öğrencilerin okuma düzeyleri” araştırması için 1966 ve 1997 yıllarında yayınlanmış 46 Fen Bilgisi ders kitabından seçilen enerji hakkında resimleri içeren 6 kitap belirlemiştir. Araştırmada anket ve takip görüşme formu kullanılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin aslında görüntüleri anlamak için çalıştıklarını göstermektedir. Güçlüklerin sadece dikkatsizlikten değil, öğrencilerin “kendi teorik bakış açılarıyla okudukları” gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Bu da öğretmenlerin resimler ve yanlış anlaşılmalara ile ilgili öğrencilerle konuşmak için zaman ve çaba harcaması gerektiğini gösterir.

Sonraki yıllarda Campbell ve Collins (2007), genel ve özel eğitimde temel değerlendirme, ders kitaplarında temel konuları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada hem genel hem de özel eğitimde çok satan beş tanıtım değerlendirme ders kitabı incelemiştir. Ders kitaplarında yer alan konuları belirlemek ve yazarların konuların özüne ilişkin disiplin içi ve disiplinler arası fikirlerinin uyumluluk derecesini belirlemek amacıyla incelenmiştir. Araştırma sonucunda, değerlendirme ders kitaplarında ve öğretmen hazırlığında değerlendirme becerisini ve karar vermeyi geliştirmek için gerekli konuların üzerinde durulması gerektiği, öğretmenlerin değerlendirmeye hazırlanmasında esas teşkil eden veya zorunlu olan konuların belirlenmesine devam etmek için ek araştırmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Yine Roseman, Stern ve Koppal (2010), “Lise Biyoloji Ders Kitaplarının Uygunluğunun Analizi İçin Bir Yöntem” isimli bir çalışmada, çalışma yönteminin eleştirilenler ve ders kitaplarında tutarlı sonuçlar ürettiği ve fen müfredatı materyallerini değerlendiren, tasarlayan ve kullananlara hizmet edebileceği bulunmuştur. Bu çalışma, ders kitabı tutarlılığını ölçme, karakterize etme ve nihayetinde öğrenme yöntemlerine olan ihtiyacı karşılamada önemli bir ilk adımı temsil etmektedir. Araştırma sonucunda karma bir anlayışı geliştirmek için, ders kitaplarındaki içerik tutarlılığının daha dikkatli bir şekilde hazırlanması vurgulanmıştır.

Jitendra, Nolet, Xin, Gomez, Renouf, Iskold ve DaCosta (2011), yaptıkları bir çalışmada 4 ortaokul coğrafya ders kitabının okunabilirlik seviyesi, bilgi şekilleri, zihinsel süreçleri, eğitimsel amaçları ve eğitimin öncesi sırası ve sonrası ile ilgili etkinlikleri değerlendirmişlerdir. Araştırma bulgularında, kitapların okunabilirlik seviyelerinin öğrenci seviyelerinden üstte olduğu, metinlerin çoğunun gerçek yaşamla ilgili olduğu fakat az sayıda kavram ve ilke içerdiği, öğrencilerden, bilgileri açıklamalarını, tahmin yürütmelerini, değerlendirme yapmalarını istediği sonucuna varılmıştır.

Mohammadi ve Abdi (2014), “Ders Kitabı Değerlendirme: Örnek Olay İncelemesi” adlı çalışmalarında bazı İran İngilizcesi kurumlarında kullanılan ders kitaplarından birini (Top Notch) incelemişlerdir. Bu araştırma projesinin amacı, kitabın öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik genel pedagojik değerini ve uygunluğunu belirlemektir. Bu amaçla 105 öğrenci ve 32 öğretmen seçilmiştir ve veriler Litz (2001) tarafından hazırlanan iki anketle toplanmıştır. Öğretmen anketi 40 maddeden, öğrenci anketi 25 maddeden oluşmuştur. Çalışmada ek olarak, ders kitabı değerlendirme anketi ile aynı anda gerçekleştirilen bir öğrenci “ihtiyaç analizi” dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda ders kitabında bazı eksiklikler olmasına rağmen, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığı ve iyi bir öğretmenin elinde iyi bir kitap olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Chu (2017), Wade’in yöntemlerini ödünç alan ve uyarlayan makalesinde, geçen yirmi yılda ders kitabı içerik analizi araştırmalarının geliştiğini görmek için 1994 ve 2016 yılları arasında aynı dergilerde yayınlanan 29 ders kitabı içerik analizinin inceleme bulgularını sunmaktadır. Bu makale ders kitabı araştırmacılarının veri toplama ve analiz süreçlerini açıklamalarını ve sonuçlarını sosyal bilgiler öğretimi ve öğrenimi için daha faydalı hale getirme önerileriyle son bulmaktadır.

Gebregeorgis (2017), Etiyopya 9. sınıf İngilizce öğrenci ders kitabının sosyal ve duygusal gelişim hedeflerini keşfetmeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada yerleşik barış değerleri ve önyargılarını araştırarak ders kitabının içeriğini ve faaliyetlerini gözden geçirmiştir. Araştırma sonucunda olumlu bir benlik kavramının;

iyi sağlık ve Őekkat (iç huzur); hoŐgörü, dayanıŐma ve sosyal sorumluluk (sosyal barış); tüm biçimlerde yaşama saygı ve çevreye olan saygının (doğayla iç içe olduğu barış) yinelenen barış değerleri olduğu tespit edildi.

Blinkova ve Vermeer (2017), “Rusya’da Din Eğitimi: Yaygın Olarak Kullanılan Ders Kitaplarının Eleştirel Bir Analizi” adlı bir çalışma yapmışlardır. Bu çalıŐmayı yapma gerekçesi olarak, din eğitiminin normal okullarda zorunlu olmaya baŐlamasını göstermiŐlerdir. Bu çalışma, din eğitimindeki en popöler Rus ders kitaplarından birinin eleştirel bir analizini sunmaktadır. Bu eleştirel analiz, Rusya’da din eğitiminin tartıŐmalı özelliği ile ilgili daha önceki bulguları desteklemektedir. Sonuç olarak din eğitimine yönelik olan ders kitapları içerik ve yaklaşım açısından öğrencilerin siyasal içgüdülerine hizmet ettiği, vatanseverliği arttırdığı ve Rus din eğitimini belirli bir vatandaşlık eğitimine dönüŐtürdüđu görölmüŐtür.

Alan yazında yeni araŐtırmalardan biri de Al-Nofli (2018)’nin yaptığı çalışmadır. “Umman’da yaşam standartları açısından coğrafya ile ilgili bir coğrafya içeriğinin analizi” adlı çalışmasında kitap ile hayat için coğrafya standartlarının arasında bir bağ olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın veri kaynağını 2013-2014 yıllarında okutulan Sosyal Bilgiler ve Coğrafya ders kitapları oluşturmaktadır. Çalışmada içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında, mevcut müfredatın, Umman öğrencilerini giderek deđiŐen bir dünyaya hazırlamada zengin coğrafya çalışmalarına ihtiyaç duyduğu sonucuna varılabilir.

Ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik yurtiçi ve yurtdışı çalışmalar incelenmiştir. Yurtiçi çalışmalar değerlendirildiğinde çalışmalarda; öğretmen görüşlerine yer veren, öğretmen adaylarının görüşlerini ölçmeye yönelik, kitapları çeşitli değişkenler açısından inceleyen, kitaplarda yer alan kavramların öğrenci düzeylerine yönelik olup olmadığını inceleyen ve doküman analizi yapan birçok araştırmaya rastlanmıştır. Yurtdışı çalışmalarda ise öğretmen görüşlerini ifade eden çalıŐmalardan çok kitabın içerik analizi, eleştirel analizi ve kitabın öğrenciye uygunluğu gibi konularda çalışmalar yapıldığı görölmektedir.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem/çalışma grubu/katılımcılar, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarına yer verilecektir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir şekilde ortaya koyan, bir araştırma türü olan nicel araştırma yöntemlerinden, betimsel model kullanılmıştır. Betimsel model bir konudaki mevcut durumu araştırmayı ve belirlemeyi hedefler. Betimsel yöntemler, ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut durumunu ortaya koymaya yöneliktir. Bu yöntemlerin en temel özelliği, var olan durumu kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi çalışmaktır. Bu tür araştırmalarda örneklem oldukça geniş tutulur (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Çakmak, 2015).

3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmaya Batı Karadeniz bölgesinde bulunan Bolu, Düzce ve Bartın illerinden 129 öğretmen katılmıştır. Katılımcıların seçilme kriterleri; “Özel Eğitim Uygulama Okulunda çalışıyor” ve ya “meslek hayatları boyunca en az bir kez de olsa bu okullarda görev yapmış” özel eğitim öğretmenleri olarak belirlenmiştir. İllerdeki Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürleri aranarak detaylı bilgi verilmiştir. Katılımcılar araştırmaya gönüllük esasına dayanarak alınmışlardır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Erkek	44	34,1
Kadın	85	65,9
Toplam	129	100,0

Tablo 3.2.1’de görüldüğü gibi katılımcıların % 34,1’i erkek öğretmenlerden, % 65,9’u kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunu kadın öğretmenlerin oluşturduğunu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş değişkenine göre dağılımları Tablo 3.2’ de yer almaktadır.

Tablo 3.2. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre dağılımları

Yaş	<i>f</i>	%
20-30 Yaş	71	55,0
31-40 Yaş	44	34,1
41-50 Yaş	13	10,1
50 ve Üzeri	1	,8
Toplam	129	100,0

Tablo 3.2.2’ye bakıldığında katılımcıların %55,0’ inin 20-30 yaş aralığında, %34,1’ inin 31-40 yaş aralığında, %10,1’ inin 41-50 yaş aralığında ve % 0,8’ inin 50 yaş ve üzerinde olduğu görülmüştür. Araştırmanın yarısından fazlasını 20-30 yaş aralığındaki öğretmenler oluşturmaktadır. 50 yaş ve üzerinde ise sadece 1 katılımcıya rastlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre dağılımları Tablo 3.3’ de yer almaktadır.

Tablo 3.3. Öğretmenlerin eğitim seviyelerine göre dağılımları

Eğitim Seviyesi	<i>f</i>	%
Lisans	121	93,8
Lisansüstü	8	6,2
Toplam	129	100,0

Tablo 3.2.3'te görüldüğü gibi katılımcıların % 93'8' i lisans, % 6,2 'si lisansüstü mezunu öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları Tablo 3.4' te yer almaktadır.

Tablo 3.4. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımları

Mesleki Kıdem	<i>f</i>	%
1-10 Yıl	97	75,2
11 Yıl ve üzeri	32	24,8
Toplam	129	100,0

Tablo 3.2.4'te görüldüğü gibi katılımcıların % 75,2'sini 1-10 kıdem yılı arasındaki öğretmenler, % 24,8' ini 11 yıl ve üzeri kıdem yılı arasındaki öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dağılımları Tablo 3.5' te yer almaktadır.

Tablo 3.5. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dağılımları

Mezuniyet Bölümü	<i>f</i>	%
Özel Eğitim	65	50,4
Sınıf Öğretmenliği	29	22,5
Diğer	35	27,1
Toplam	129	100,0

Tablo 3.2.5’ te görüldüğü gibi katılımcıların % 50,4’ ü özel eğitimden, % 22,5 ’i sınıf öğretmenliğinden, % 27,1’ i diğer bölümlerden (% 2,3 Türk Dili ve Edebiyatı, % 2,3 Tarih, % 3,9 Okul Öncesi Öğretmenliği, % 0,8 Bolu Eğitim Enstitüsü, % 2,3 Sosyal Hizmetler, % 3,1 Beden Eğitimi, % 0,8 Müzik, % 0,8 Kimya, % 0,8 Ziraat Mühendisliği, % 0,8 Ekonometri, % 0,8 İşletme, % 0,8 Sosyoloji, % 0,8 Felsefe, % 0,8 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, % 0,8 Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri, % 3,1 Türkçe Öğretmenliği, % 0,8 Resim Öğretmenliği) mezun öğretmenlerden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırma da araştırmacı ve danışmanı tarafından geliştirilen ve 2 uzman görüşü alınarak geçerlik ve güvenilirliği sağlanan 4 ana başlık (Görsel Düzen-Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme ve Değerlendirme) ve bu ana başlıkların altında sorulardan oluşan “Özel Eğitim Ders Kitaplarını İnceleme Anketi” kullanılmıştır. “Görsel Düzen-Tasarım” başlığı altında 28 soru, “İçerik” başlığı altında 26 soru, “Dil ve Anlatım” başlığı altında 10 soru, “Ölçme ve Değerlendirme” başlığı altında 10 soru olmak üzere toplamda 74 soru bulunmaktadır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde ise araştırma için gerekli olan kitap inceleme ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Soruların anlaşılabilirliğini ölçmek ve gerekli düzenlemeleri yapmak için araştırmacının çalıştığı okuldaki 2 özel eğitim öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma sonunda anlaşılmayan sorular revize edilmiştir ve çıkarılması gerekli görülen sorulara ankette yer verilmemiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Nicel bir araştırma olan bu çalışmada anket tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlere daha önceden hazırlanmış anket soruları verilmiştir. Anket öncesinde öğretmenlere yapılacak olan çalışma ve anket ile ilgili kısa açıklamalar yapılmıştır. Araştırmanın verileri Mart-Haziran 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Anketler, okul

saatleri içerisinde okul ortamında araştırmacı tarafından öğretmenlere dağıtılarak uygulanmıştır. Öğretmenlerin cevaplama hızlarına bağlı olarak anketlerin uygulanması 15-20 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 25 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen verileri betimlemek için frekans (f) ve yüzde (%) teknikleri kullanılmıştır. Önce bütün öğretmenlerin görüşleri bu teknik ile görsel düzen-tasarım, içerik, dil ve anlatım, ölçme değerlendirme başlıkları altında incelenmiştir. Daha sonra bu 4 ana başlık öğretmenlerin mezuniyet bölümü ve mesleki kıdemlerine göre incelenmiştir.

IV. BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde tüm öğretmenlerin Görsel Düzen ve Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme ve Değerlendirme ile ilgili görüşlerine yer verildikten sonra öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre Görsel Düzen ve Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme ve Değerlendirme ile ilgili görüşlerine ve son olarak öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre Görsel Düzen ve Tasarım, İçerik, Dil ve Anlatım, Ölçme ve Değerlendirme ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının görsel düzen-tasarım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 28 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Görsel Düzen ve Tasarım	Evet		Hayır		N
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	
1.Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?	64	49,6	65	50,4	129
2.Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?	82	63,6	47	36,4	129
3.Dış kapak baskısı net ve temiz midir?	107	82,9	22	17,1	129
4.Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?	79	61,2	50	38,8	129
5.İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?	80	62,0	49	38,0	129
6.İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?	92	71,3	37	28,7	129
7.İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?	51	39,5	78	60,5	129
8.Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?	58	45,0	71	55,0	129
9.Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?	55	42,6	74	57,4	129
10.Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?	93	72,1	36	27,9	129
11.Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?	103	79,8	26	20,2	129
12.Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?	99	76,7	30	23,3	129
13.Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?	111	86,0	18	14,0	129
14.Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?	97	75,2	32	24,8	129
15.Yapılan baskı net ve temiz midir?	102	79,1	27	20,9	129
16.Kullanılan resimler güncel midir?	60	46,5	69	53,5	129
17.Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?	85	65,9	44	34,1	129
18. Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?	99	76,7	30	23,3	129
19.Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde	101	78,3	28	21,7	129

yerleştirilmiş midir?					
20.Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?	82	63,6	47	36,4	129
21.Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?	83	64,3	46	35,7	129
22.Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?	80	62,0	49	38,0	129
23.Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?	87	67,4	42	32,6	129
24.Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?	97	75,2	32	24,8	129
25.Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?	91	70,5	38	29,5	129
26.Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?	93	72,1	36	27,9	129
27.Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?	105	81,4	24	18,6	129
28.Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?	96	74,4	33	25,6	129

Tablo 4.1’de öğretmenlerin görsel düzen ve tasarım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 129 öğretmenden % 49,6’ sının evet dediği, %50,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Orta düzeyde*”, “*Oldukça ince*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

“Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 63,6’ sının evet dediği, % 36,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Evet ama yeterli değil.*”, “*Bazı kitaplarda kısmen düzenlenmiş.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir. “Dış kapak baskısı net ve temiz midir?” maddesi için öğretmenlerin % 82,9’ unun evet dediği , % 17,1’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 61,2’ sinin evet dediği, % 38,8’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Sırt kısmında değil 1. Sayfasında yer verilmiştir.*”, “*Bilmiyorum*”, “*Yazarlığını*

yaptığım kitapta ismim bulunmuyor.”, “İç kapakta yer verilmiştir.” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

“İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 62,0’ sinin evet dediği , % 38,0’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “Okul türü, seviye, kullanılma süresi kesinlikle olmalı.”, “Bazı bilgilere yer verilmemiş.”, “Bazı eksiklikler mevcut. Örneğin; 5 yıl süre.” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

“İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?” maddesi için öğretmenlerin % 71,3’ ünün evet dediği, % 28,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 39,5’ inin evet dediği, % 60,5’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “Bilgi verici bir şey yok.”, “Nasıl kullanılacağı kesinlikle olmalı.” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

“Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 45,0’ inin evet dediği, % 55,0’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “Yetersizdir.” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 42,6’ sının evet dediği , % 57,4’ ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?” maddesi için öğretmenlerin % 72,1’ inin evet dediği, % 27,9’ unun hayır dediği görülmektedir. “Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 79,8’ inin evet dediği, % 20,2’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?” maddesine öğretmenlerin % 76,7’ sinin evet dediği, % 23,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Çok fazla mat, ilgi çekici değil.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 86,0’ sının evet dediği , % 14,0’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Kapak pürüzsüz fakat iç kağıt kısmı değil.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?” maddesi için öğretmenlerin % 75,2’ sinin evet dediği, % 24,8’ inin hayır dediği görülmektedir. “Yapılan baskı net ve temiz midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 79,1’ inin evet dediği, % 20,9’ unun hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan resimler güncel midir?” maddesine öğretmenlerin % 46,5’ inin evet dediği, % 53,5’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Resimlerin yenilenmesi ve yüksek çözünürlüğe sahip resimlerin kullanılması uygun olacaktır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 65,9’ unun evet dediği , % 34,1’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “Baskılar kalitesiz resimlerin renkleri soluktur.”, “*Daha net olmalı.*” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

“Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?” maddesi için öğretmenlerin % 76,7’ sinin evet dediği, % 23,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Var ama güncel değil.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 78,3’ ünün evet dediği, % 21,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 63,6’ sının evet dediği, % 36,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Daha büyük ve*

renkleri net resimlerin kullanılması uygun olacaktır.”, *“Daha büyük olmalı.”* şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

“Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 64,3’ ünün evet dediği , % 35,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesi için öğretmenlerin % 62,0’ sinin evet dediği, % 38,0’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 67,4’ ünün evet dediği, % 32,6’ sının hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili *“Biraz daha büyük olabilir.”*, *“Hayır. Küçüktür.”* şeklinde ifadeler yer verilmiştir. “Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 75,2’ sinin evet dediği, % 24,8’ inin hayır dediği görülmektedir. “Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 70,5’ inin evet dediği , % 29,5’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?” maddesi için öğretmenlerin % 72,1’ inin evet dediği, % 27,9’ unun hayır dediği görülmektedir. “Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 81,4’ ünün evet dediği, % 18,6’ sının hayır dediği görülmektedir. “Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?” maddesine öğretmenlerin % 74,4’ ünün evet dediği, % 25,6’ sının hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “görsel düzen ve tasarım” bölümü ile ilgili öğretmenlerin; kağıt kalitesi ve dokusu, baskı kalitesi, kitap boyutu, sayfa düzeni, yazı karakterleri ve punto büyüklüğü konuları hakkındaki sorulara olumlu yanıtlar verdikleri; kapak kartonunun kalınlığı, iç kapakta kitabı tanıtıcı, amacını ifade edici bir önsöz bulunup bulunmadığı, kitap sonunda kaynakçaya yer verilmesi ve resimlerin güncel olması hakkındaki sorulara olumsuz yanıtlar verdikleri görülmüştür.

4.2. Öğretmenlerin içerik ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının içerik bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 26 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Öğretmenlerin içerik ile ilgili görüşleri

İçerik	Evet		Hayır		N
	f	%	f	%	
1.İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?	110	85,3	19	14,7	129
2.İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?	33	25,6	96	74,4	129
3.Kitap içeriği güncel midir?	73	56,6	56	43,4	129
4.Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?	111	86,0	18	14,0	129
5.Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?	64	49,6	65	50,4	129
6.İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?	94	72,9	35	27,1	129
7.İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?	73	56,6	56	43,4	129
8.İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?	60	46,5	69	53,5	129
9.Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklerle, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?	52	40,3	77	59,7	129
10.İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?	45	34,9	84	65,1	129
11.Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?	86	66,7	43	33,3	129
12.Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?	119	92,2	10	7,8	129
13.Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?	116	89,9	13	10,1	129
14.Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?	95	73,6	34	26,4	129
15.Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?	71	55,0	58	45,0	129
16.İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?	44	34,1	85	65,9	129
17.Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?	19	14,7	110	85,3	129
18.Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?	84	65,1	45	34,9	129
19.Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?	46	35,7	83	64,3	129

20.Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?	50	38,8	79	61,2	129
21.Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?	91	70,5	38	29,5	129
22.Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?	87	67,4	42	32,6	129
23.Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?	58	45,0	71	55,0	129
24.Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?	61	47,3	68	52,7	129
25.Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?	65	50,4	64	49,6	129
26.Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?	66	51,2	63	48,8	129

Tablo 4.2’de öğretmenlerin içerik ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 129 öğretmenden % 85,3’ ünün evet dediği, %14,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. “İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 25,6’ sının evet dediği , % 74,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Kitap içeriği güncel midir?” maddesi için öğretmenlerin % 56,6’ sının evet dediği, % 43,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Resimlerde gösterilen araçların bir kısmı güncelliğini yitirmiştir. Kitabın içeriğinin günümüze uygun olarak yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 86,0’ sının evet dediği, % 14,0’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Kısmen basitten karmaşığa bir düzen olmakla birlikte geliştirilmesi uygun olacaktır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 49,6’ sının evet dediği, % 50,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler”

kısmına ise bu madde ile ilgili “*Hayır kazanımların yeniden gözden geçirilerek eklemeler yapılmalıdır.*”, “*Bilmiyorum.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

“İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 72,9’ unun evet dediği , % 27,1’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Hazırlandığı dönemde bu ilişki söz konusu olabilir ancak günümüze uygun değildir.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?” maddesi için öğretmenlerin % 56,6’ sının evet dediği, % 43,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*İçerik bu anlamda çok yetersiz kalmaktadır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 46,5’ inin evet dediği, % 53,5’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Kitap görselleri kalitesiz olduğundan çocuklarda ilgi sınırlı olmaktadır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 40,3’ ünün evet dediği, % 59,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Daha iyi olabilir.*”, “*Yeterli düzeyde değil.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

“İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 34,9’ unun evet dediği , % 65,1’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Ayrıntıdan uzak fakat yetersiz bilgi içerir.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?” maddesi için öğretmenlerin % 66,7’ sinin evet dediği, % 33,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bazı öğrenciler için çok basit ve yetersiz kalmaktadır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 92,2’ sinin evet dediği, % 7,8’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Görseller güncellenmelidir.*”, “*Görseller yetersizdir.*”, “*Öğrencinin tam olarak anlayabileceği nitelikte değil.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir. “Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?” maddesine öğretmenlerin % 89,9’ unun evet dediği, % 10,1’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 73,6’ sının evet dediği , % 26,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bazı yönergeler karmaşık.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?” maddesi için öğretmenlerin % 55,0’ inin evet dediği, % 45,0’ inin hayır dediği görülmektedir. “İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 34,1’ inin evet dediği, % 65,9’ unun hayır dediği görülmektedir.

“Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?” maddesine öğretmenlerin % 14,7’ sinin evet dediği, % 85,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bildiğimiz kadarıyla hayır.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 65,1’ inin evet dediği , % 34,9’ unun hayır dediği görülmektedir. “Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?” maddesi için öğretmenlerin % 35,7’ sinin evet dediği, % 64,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 38,8’ inin evet dediği, % 61,2’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?” maddesine öğretmenlerin % 70,5’ inin evet dediği, % 29,5’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Her sene aynı kitap geldiği ve öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmadan hazırlandığı için örtüşme pek gerçekleşmemiştir.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 67,4’ ünün evet dediği, % 32,6’ sının hayır dediği görülmektedir. “Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?” maddesi için öğretmenlerin % 45,0’ inin evet dediği, % 55,0’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 47,3’ ünün evet dediği, % 52,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bilmiyorum*”, “*Sınıf sınıf ayrı kitap yok.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir. “Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?” maddesine öğretmenlerin % 50,4’ ünün evet dediği, % 49,6’ sının hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bilmiyorum*”, “*Özel Eğitim Uygulama Merkezlerinde bunun kavratılması zor ve gereksizdir.*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir. “Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 51,2’ sinin evet dediği, % 48,8’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Çok yetersiz kalmaktadır.*”, “*Bilmiyorum.*”, “*İncelenmedi*” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

Genel olarak “içerik” bölümü ile ilgili öğretmenler; kitap içeriğinin Milli Eğitimin amaç ve ilkelerine uygun olduğu, yönergelerin anlaşılır olduğu, etkinliklerin kazanımlarla ilişkili ve kolay uygulanabilir olduğu, görsellerin metin ve konuyla uyumlu olduğu, içeriğin günlük hayatla ilişkili ve öğrenciyi geleceğe hazırlayıcı olduğu hakkında olumlu görüşler belirtirlerken; diğer yandan öğretmenlerin bir kısmının, kitabı destekleyecek yardımcı araç gereç olmadığını, kazanımların tamamına yer verilmediğini, içeriğin çocukta öğrenme merakı oluşturmadığını, konuya girişte merak uyandıracak etkinliklere yer verilmediğini, işlenişlerde pekiştireçlere değinilmediğini,

etkinliklerin yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat vermediğini de belirttikleri görülmektedir.

4.3. Öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının dil ve anlatım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.3.'te verilmiştir.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Dil ve Anlatım	Evet		Hayır		N
	f	%	f	%	
1.Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?	103	79,8	26	20,2	129
2.Kullanılan dil akıcı mıdır?	96	74,4	33	25,6	129
3.Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?	86	66,7	43	33,3	129
4.Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?	81	62,8	48	37,2	129
5.Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?	90	69,8	39	30,2	129
6.Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?	121	93,8	8	6,2	129
7.Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?	109	84,5	20	15,5	129
8.Cümleler arası kopukluk var mıdır?	40	31,0	89	69,0	129
9.Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?	87	67,4	42	32,6	129
10.Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?	48	37,2	81	62,8	129

Tablo 4.3'te öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre "Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?" maddesine araştırmaya katılan 129 öğretmenden % 79,8' inin evet dediği, %20,2' sinin hayır dediği görülmektedir. "Kullanılan dil akıcı mıdır?" maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 74,4' ünün evet dediği , % 25,6' sının hayır dediği görülmektedir. Anketteki

“Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bilmiyorum.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?” maddesi için öğretmenlerin % 66,7’ sinin evet dediği, % 33,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*İyi durumdaki bazı öğrenciler için çok yetersiz kalmaktadır.*”, “*Bilmiyorum.*”, “*Her öğrencinin değil.*” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

“Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 62,8’ inin evet dediği, % 37,2’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?” maddesine öğretmenlerin % 69,8’ inin evet dediği, % 30,2’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 93,8’ inin evet dediği , % 6,2’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?” maddesi için öğretmenlerin % 84,5’ inin evet dediği, % 15,5’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Evet. Dikkat ettiğim kadarıyla.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Cümleler arası kopukluk var mıdır?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 31,0’ inin evet dediği, % 69,0’ unun hayır dediği görülmektedir. “Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?” maddesine öğretmenlerin % 67,4’ ünün evet dediği, % 32,6’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 37,2’ sinin evet dediği , % 62,8’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*İncelenmedi.*”, “*Yabancı kelime yok.*”, “*Yabancı kelime kullanımı yok.*” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

Genel olarak “Dil ve Anlatım” bölümü ile ilgili öğretmenlerin olumlu düşündükleri fakat sadece “Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?” maddesi ile ilgili olumsuz düşündükleri görülmektedir.

4.4. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.4.’te verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Ölçme ve Değerlendirme	Evet		Hayır		N
	f	%	f	%	
1.Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır? (Varsa a,b,c şıklarını cevaplayınız.)	31	24,0	98	76,0	129
a) Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?	29	22,5	100	77,5	129
b)Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?	32	24,8	97	75,2	129
c) Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?	46	35,7	83	64,3	129
2.Test ve alıştırmalar kitabı var mıdır?	33	25,6	96	74,4	129
3.Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?	34	26,4	95	73,6	129
4.Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?	45	34,9	84	65,1	129
5.Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?	55	42,6	74	57,4	129
6.Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?	67	51,9	62	48,1	129
7.Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?	58	45,0	71	55,0	129
8.Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?	59	45,7	70	54,3	129
9. Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?	45	34,9	84	65,1	129
10.Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?	45	34,9	84	65,1	129

Tablo 4.4'te öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 129 öğretmenden % 24,0' ünün evet dediği, %76,0' sının hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Bilmiyorum*”, “*Bildiğim kadarıyla hayır.*” şeklinde ifadelere yer verilmiştir. “Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 22,5' inin evet dediği , % 77,5' inin hayır dediği görülmektedir. “Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?” maddesi için öğretmenlerin % 24,8' inin evet dediği, % 75,2' sinin hayır dediği görülmektedir. “Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 35,7' sinin evet dediği, % 64,3' ünün hayır dediği görülmektedir.

“Test ve alıştırmaya kitabı var mıdır?” maddesine öğretmenlerin % 25,6' sının evet dediği, % 74,4' ünün hayır dediği görülmektedir. “Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 26,4' ünün evet dediği , % 73,6' sının hayır dediği görülmektedir. “Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?” maddesi için öğretmenlerin % 34,9' unun evet dediği, % 65,1' inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Yok.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır.

“Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 42,6' sının evet dediği, % 57,4' ünün hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Yok.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” maddesine öğretmenlerin % 51,9' unun evet dediği, % 48,1' inin hayır dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin % 45,0' inin evet dediği , % 55,0' inin hayır

dediği görülmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?” maddesi için öğretmenlerin % 45,7’ sinin evet dediği, % 54,3’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?” maddesi ile ilgili olarak öğretmenlerin % 34,9’ unun evet dediği, % 65,1’ inin hayır dediği görülmektedir. Anketteki “Düşünceler” kısmına ise bu madde ile ilgili “*Daha fazla etkinlik olmalı.*” şeklinde bir ifadeye rastlanmıştır. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?” maddesine öğretmenlerin % 34,9’ unun evet dediği, % 65,1’ inin hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “Ölçme ve değerlendirme” bölümü ile ilgili öğretmenler; öğretmen kılavuz kitabının bulunmadığını, test ve alıştırmaya kitaplarının olmadığını, ölçme değerlendirme etkinliklerinin anlaşılır şekilde ifade edilmediğini, içeriği ölçmede yetersiz olduğunu, konuyu pekiştirir nitelikte olmadığını, öğrenciye kendi kendine tekrar etme fırsatı sunmadığını ve konu sonlarındaki soruların konuyu anlamayı ölçmediğini belirtmişlerdir.

4.5. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının görsel düzen-tasarım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 28 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.5.’te verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Görsel Düzen - Tasarım	MESLEKİ KIDEM								N
	1 – 10 YIL				11 YIL VE ÜZERİ				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
f	%	f	%	f	%	f	%		
1.Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?	51	52,6	46	47,4	13	40,6	19	59,4	129
2.Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?	59	60,8	38	39,2	23	71,9	9	28,1	129
3.Dış kapak baskısı net ve temiz midir?	81	83,5	16	16,5	26	81,3	6	18,8	129
4.Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?	61	62,9	36	37,1	18	56,3	14	43,7	129
5.İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?	58	59,8	39	40,2	22	68,8	10	31,2	129
6.İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?	66	68,0	31	32,0	26	81,3	6	18,7	129
7.İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?	41	42,3	56	57,7	10	31,3	22	68,7	129
8.Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?	45	46,4	52	53,6	13	40,6	19	59,4	129
9.Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?	37	38,1	60	61,9	18	56,3	14	43,7	129
10.Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?	66	68,0	31	32,0	27	84,4	5	15,6	129
11.Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?	76	78,4	21	21,6	27	84,4	5	15,6	129
12.Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?	75	77,3	22	22,7	24	75,0	8	25,0	129
13.Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?	84	86,6	13	13,4	27	84,4	5	15,6	129
14.Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?	72	74,2	25	25,8	25	78,1	7	21,9	129
15.Yapılan baskı net ve temiz midir?	74	76,3	23	23,7	28	87,5	4	12,5	129
16.Kullanılan resimler güncel midir?	40	41,2	57	58,8	20	62,5	12	37,5	129
17.Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?	57	58,8	40	41,2	28	87,5	4	12,5	129
18. Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?	74	76,3	23	23,7	25	78,1	7	21,9	129
19.Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?	76	78,4	21	21,6	25	78,1	7	21,9	129
20.Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?	63	64,9	34	35,1	19	59,4	13	40,6	129
21.Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?	61	62,9	36	37,1	22	68,8	10	31,2	129
22.Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine	57	58,8	40	41,2	23	71,9	9	28,1	129

uygun seçilmiş midir?										
23.Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?	66	68,0	31	32,0	21	65,6	11	34,4	129	
24.Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?	74	76,3	23	23,7	23	71,9	9	28,1	129	
25.Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?	67	69,1	30	30,9	24	75,0	8	25,0	129	
26.Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?	71	73,2	26	26,8	22	68,8	10	31,2	129	
27.Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?	82	84,5	15	15,5	23	71,9	9	28,1	129	
28.Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?	72	74,2	25	25,8	24	75,0	8	25,0	129	

Tablo 4.5’te mesleki kıdem yılı 1-10 olan ve 11 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin görsel düzen ve tasarım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 52,6’ sının evet dediği, % 47,4’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 40,6’ sının evet dediği, % 59,4’ ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 60,8’ inin evet dediği, % 39,2’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’ unun evet dediği, % 28,1’ inin hayır dediği görülmektedir. “Dış kapak baskısı net ve temiz midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 83,5’ inin evet dediği, % 16,5’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 81,3’ ünün evet dediği, % 18,8’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 62,9’ unun evet dediği, % 37,1’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 56,3’ ünün evet dediği, % 43,7’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle

okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 59,8’ inin evet dediği, % 40,2’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 68,8’ inin evet dediği, % 31,2’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 68,0’ inin evet dediği, % 32,0’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 81,3’ ünün evet dediği, % 18,7’ sinin hayır dediği görülmektedir. “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 42,3’ ünün evet dediği, % 57,7’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 31,3’ ünün evet dediği, % 68,7’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 46,4’ ünün evet dediği, % 53,6’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 40,6’ sının evet dediği, % 59,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 31,8’ inin evet dediği, % 61,9’ unun hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 56,3’ ünün evet dediği, % 43,7’ sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 68,0’ inin evet dediği, % 32,0’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 84,4’ ünün evet dediği, % 15,6’ sının hayır dediği görülmektedir. “Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 78,4’ ünün evet dediği,

% 21,6' sınıfın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 84,4' ünün evet dediği, % 15,6' sınıfın hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 77,3' ünün evet dediği, % 22,7' sınıfın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0' ünün evet dediği, % 25,0' ünün hayır dediği görülmektedir. “Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 86,6' sınıfın evet dediği, % 13,4' ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 84,4' ünün evet dediği, % 15,6' sınıfın hayır dediği görülmektedir. “Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 74,2' sınıfın evet dediği, % 25,8' ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 78,1' ünün evet dediği, % 21,9' ünün hayır dediği görülmektedir. “Yapılan baskı net ve temiz midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 76,3' ünün evet dediği, % 23,7' sınıfın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5' ünün evet dediği, % 12,5' ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan resimler güncel midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 41,2' sınıfın evet dediği, % 58,8' ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 62,5' ünün evet dediği, % 37,5' ünün hayır dediği görülmektedir. “Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 58,8' ünün evet dediği, % 41,2' sınıfın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5' ünün evet dediği, % 12,5' ünün hayır dediği görülmektedir.

“Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 76,3' ünün evet dediği, % 23,7' sınıfın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 78,1' ünün evet dediği, % 21,9' ünün hayır dediği görülmektedir.

“Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 78,4’ inin evet dediği, % 21,6’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 78,1’ inin evet dediği, % 21,9’ unun hayır dediği görülmektedir. “Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 64,9’ unun evet dediği, % 35,1’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 59,4’ ünün evet dediği, % 40,6’ sının hayır dediği görülmektedir.

“Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 62,9’ unun evet dediği, % 37,1’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 68,8’ inin evet dediği, % 31,2’ sinin hayır dediği görülmektedir. “Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 58,8’ inin evet dediği, % 41,2’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’ unun evet dediği, % 28,1’ inin hayır dediği görülmektedir.

“Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 68,0’ inin evet dediği, % 32,0’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 65,6’ sının evet dediği, % 34,4’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 76,3’ ünün evet dediği, % 23,7’ sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’ unun evet dediği, % 28,1’ inin hayır dediği görülmektedir. “Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 69,1’ inin evet dediği, % 30,9’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0’ inin evet dediği, % 25,0’ inin hayır dediği görülmektedir. “Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 73,2’ sinin evet dediği, % 26,8’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 68,8’ inin evet dediği, % 31,2’ sinin hayır

dediği görülmektedir. “Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 84,5’ inin evet dediği, % 15,5’ inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’unun evet dediği, % 28,1’inin hayır dediği görülmektedir. “Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 74,2’sinin evet dediği, % 25,8’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0’ının evet dediği, % 25,0’ının hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “Görsel Düzen ve Tasarım” bölümü ile ilgili 1-10 kıdem yılına sahip öğretmenlerin; kitabın iç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı önsöz bulunup bulunmadığı, kitap sonunda kaynakça olup olmadığı, kitap cildinin sağlamlılığı ve resimlerin güncelliği ile ilgili maddeler hakkında olumsuz görüş belirttikleri; diğer maddeler hakkında olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. 11 ve üzeri kıdem yılına sahip öğretmenlerin ise; kapak kartonunun sağlamlığı, iç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı önsöz bulunup bulunmadığı ve kitap sonunda kaynakça olup olmadığı ile ilgili maddeler hakkında olumsuz görüş belirttikleri; diğer maddeler hakkında olumlu görüş belirttikleri görülmektedir.

4.6. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının içerik bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 26 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.6.’da verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşleri

İçerik	MESLEKİ KIDEM								N
	1 – 10 YIL				11 YIL VE ÜZERİ				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?	80	82,5	17	17,5	30	93,8	2	6,2	129
2.İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?	24	24,7	73	75,3	9	28,1	23	71,9	129
3.Kitap içeriği güncel midir?	54	55,7	43	44,3	19	59,4	13	40,6	129
4.Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?	83	85,6	14	14,4	28	87,5	4	12,5	129
5.Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?	42	43,3	55	56,7	22	68,8	10	31,2	129
6.İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?	66	68,0	31	32,0	28	87,5	4	12,5	129
7.İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?	53	54,6	44	45,4	20	62,5	12	37,5	129
8.İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?	40	41,2	57	58,8	20	62,5	12	37,5	129
9.Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?	38	39,2	59	60,8	14	43,8	18	56,3	129
10.İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?	33	34,0	64	66,0	12	37,5	20	62,5	129
11.Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?	63	64,9	34	35,1	23	71,9	9	28,1	129
12.Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?	91	93,8	6	6,2	28	87,5	4	12,5	129
13.Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?	89	91,8	8	8,2	27	84,4	5	15,6	129
14.Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?	72	74,2	25	25,8	23	71,9	9	28,1	129
15.Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?	47	48,5	50	51,5	24	75,0	8	25,0	129
16.İşlenişlerde pekiştiricilere yer verilmiş midir?	30	30,9	67	69,1	14	43,8	18	56,2	129
17.Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?	16	16,5	81	83,5	3	9,4	29	90,6	129
18.Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?	63	64,9	34	35,1	21	65,6	11	34,4	129
19.Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?	31	32,0	66	68,0	15	46,9	17	53,1	129
20.Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?	36	37,1	61	62,9	14	43,8	18	56,2	129
21.Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?	67	69,1	30	30,9	24	75,0	8	25,0	129
22.Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?	66	68,0	31	32,0	21	65,6	11	34,4	129
23.Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?	41	42,3	56	57,7	17	53,1	15	46,9	129
24.Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?	42	43,3	55	56,7	19	59,4	13	40,6	129
25.Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?	48	49,5	49	50,5	17	53,1	15	46,9	129
26.Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı	47	48,5	50	51,5	19	59,4	13	40,6	129

mıdır?

Tablo 4.6’da mesleki kıdem yılı 1-10 olan ve 11 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin içerik ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 82,5’inin evet dediği, % 17,5’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 93,8’inin evet dediği, % 6,2’sinin hayır dediği görülmektedir. “İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 24,7’sinin evet dediği, % 75,3’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 28,1’inin evet dediği, % 71,9’unun hayır dediği görülmektedir. “Kitap içeriği güncel midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 55,7’sinin evet dediği, % 44,3’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 59,4’ünün evet dediği, % 40,6’sinin hayır dediği görülmektedir. “Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 85,6’sının evet dediği, % 14,4’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5’inin evet dediği, % 12,5’inin hayır dediği görülmektedir. “Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 43,3’ünün evet dediği, % 56,7’sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 68,8’inin evet dediği, % 31,2’sinin hayır dediği görülmektedir.

“İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 68,0’inin evet dediği, % 32,0’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5’inin evet dediği, % 12,5’inin hayır dediği görülmektedir. “İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 54,6’sının evet dediği, % 45,4’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 62,5’inin evet dediği, % 37,5’inin hayır dediği görülmektedir.

“İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 39,2’sinin evet dediği, % 60,8’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 43,8’inin evet dediği, % 56,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 34,0’ının evet dediği, % 66,0’ının hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 37,5’inin evet dediği, % 67,5’inin hayır dediği görülmektedir.

“İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 34,0’ının evet dediği, % 66,0’ının hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 37,5’inin evet dediği, % 62,5’inin hayır dediği görülmektedir. “Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 64,9’unun evet dediği, % 35,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’unun evet dediği, % 28,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 93,8’inin evet dediği, % 6,2’sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5’inin evet dediği, % 12,5’inin hayır dediği görülmektedir. “Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 91,8’inin evet dediği, % 8,2’sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 84,4’ünün evet dediği, % 15,6’sının hayır dediği görülmektedir.

“Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 74,2’sinin evet dediği, % 25,8’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’unun evet dediği, % 28,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 48,5’inin evet dediği, % 51,5’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0’nın evet dediği, % 25,0’nın hayır dediği görülmektedir. “İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 30,9’unun evet dediği, % 69,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 43,8’inin evet dediği, % 56,2’ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 16,5’inin evet dediği, % 83,5’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 9,4’ünün evet dediği, % 90,6’sının hayır dediği görülmektedir.

“Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 64,9’unun evet dediği, % 35,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 65,6’sının evet dediği, % 34,4’ünün hayır dediği görülmektedir. “Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 32,0’nın evet dediği, % 68,0’nın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 46,9’unun evet dediği, % 53,1’inin hayır dediği görülmektedir. “Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 37,1’inin evet dediği, % 62,9’unun hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 43,8’inin evet dediği, % 56,2’sinin hayır dediği görülmektedir.

“Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 69,1’inin evet dediği, % 30,9’unun hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0’nın evet dediği, % 25,0’nın hayır dediği görülmektedir. “Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?” maddesine

ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 68,0'nın evet dediği, % 32,0'nın hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 65,6'sının evet dediği, % 34,4'ünün hayır dediği görülmektedir. “Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 42,3'ünün evet dediği, % 57,7'sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 53,1'inin evet dediği, % 46,9'unun hayır dediği görülmektedir.

“Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 43,3'ünün evet dediği, % 56,7'sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 59,4'ünün evet dediği, % 40,6'sının hayır dediği görülmektedir. “Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 49,5'inin evet dediği, % 50,5'inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 53,1'inin evet dediği, % 46,9'unun hayır dediği görülmektedir. “Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 48,5'inin evet dediği, % 51,5'inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 59,4'ünün evet dediği, % 40,6'sının hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “içerik” bölümü ile ilgili 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre kitap hakkında daha fazla olumsuz görüş belirttikleri görülmektedir. 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler; öğrencide ilgi ve merak uyandıracak etkinliklere yer verilip verilmediği, işlenişlerde pekiştireçlere yer verilip verilmediği, kitabı destekleyecek yardımcı araç gereç bulunup bulunmadığı ve etkinliklerin yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat sunup sunmadığı ile ilgili maddelere olumsuz görüş belirttikleri görülmektedir. 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler ise bu maddelere ek olarak; kitabın öğrencinin önceki bilgilerini kullanacağı şekilde tasarlanmadığını, öğrenim stratejilerine uygun olarak düzenlenmediğini, konular arasında ardışıklığın bulunmadığını ve metin sayısının yıllık ders saatiyle orantılı olmadığını belirtmişlerdir.

4.7. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının dil ve anlatım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Dil ve Anlatım	MESLEKİ KIDEM								N
	1 – 10 YIL				11 YIL VE ÜZERİ				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?	79	81,4	18	18,6	24	75,0	8	25,0	129
2.Kullanılan dil akıcı mıdır?	71	73,2	26	26,8	25	78,1	7	21,9	129
3.Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun müdür?	62	63,9	35	36,1	24	75,0	8	25,0	129
4.Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?	58	59,8	39	40,2	23	71,9	9	28,1	129
5.Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor müdür?	63	64,9	34	35,1	27	84,4	5	15,6	129
6.Cümleler yazım kurallarına uygun müdür?	91	93,8	6	6,2	30	93,8	2	6,2	129
7.Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?	81	83,5	16	16,5	28	87,5	4	12,5	129
8.Cümleler arası kopukluk var mıdır?	29	29,9	68	70,1	11	34,4	21	65,6	129
9.Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?	64	66,0	33	34,0	23	71,9	9	28,1	129
10.Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş müdür?	36	37,1	61	62,9	12	37,5	20	62,5	129

Tablo 4.7' de mesleki kıdem yılı 1-10 olan ve 11 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 81,4'ünün evet dediği, % 18,6'sının hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0'ının evet dediği, % 25,0'ının hayır dediği görülmektedir. “Kullanılan dil akıcı mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 73,2'sinin evet dediği, % 26,8'inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 78,1'inin evet dediği, % 21,9'unun hayır dediği görülmektedir.

“Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 63,9’unun evet dediği, % 36,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 75,0’inin evet dediği, % 25,0’inin hayır dediği görülmektedir.

“Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 59,8’inin evet dediği, % 40,2’sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’unun evet dediği, % 28,1’inin hayır dediği görülmektedir. “Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 64,9’unun evet dediği, % 35,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 84,4’ünün evet dediği, % 15,6’sının hayır dediği görülmektedir. “Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 93,8’inin evet dediği, % 6,2’sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 93,8’inin evet dediği, % 6,2’sinin hayır dediği görülmektedir.

“Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 83,5’inin evet dediği, % 16,5’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 87,5’inin evet dediği, % 12,5’inin hayır dediği görülmektedir. “Cümleler arası kopukluk var mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 29,9’unun evet dediği, % 70,1’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 34,4’ünün evet dediği, % 65,6’sının hayır dediği görülmektedir. “Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 66,0’inin evet dediği, % 34,0’inin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 71,9’unun evet dediği, % 28,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 37,1’inin evet dediği, % 62,9’unun hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem

yılına sahip 32 öğretmenden % 37,5'inin evet dediği, % 62,5'inin hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak ‐Dil ve Anlatım‐ bölümü ile ilgili 1-10 arası ve 11 yıl üzeri kıdem yılına sahip öğretmenler; açık, sade ve akıcı bir dille yazıldığını, kelimelerin öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun olduğunu, cümlelerin basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru ilerlediğini, anlatım bozukluğundan kaçınıldığını, yazım kurallarına uyulduğunu, cümleler arasında kopukluk olmadığını ve cümlelerde neden-sonuç ilişkisinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

4.8. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Ölçme ve Değerlendirme	MESLEKİ KIDEM								N
	1 – 10 YIL				11 YIL VE ÜZERİ				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır? (Varsa a,b,c şıklarını cevaplayınız.)	21	21,6	76	78,4	10	31,3	22	68,7	129
a) Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımını konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?	22	22,7	75	77,3	7	21,9	25	78,1	129
b) Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımını konusunda yeterli bilgi vermekte midir?	24	24,7	73	75,3	8	25,0	24	75,0	129
c) Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?	35	36,1	62	63,9	11	34,4	21	65,6	129
2. Test ve alıştırma kitabı var mıdır?	24	24,7	73	75,3	9	28,1	23	71,9	129
3. Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?	25	25,8	72	74,2	9	28,1	23	71,9	129
4. Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?	34	35,1	63	64,9	11	34,4	21	65,6	129
5. Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?	42	43,3	55	56,7	13	40,6	19	59,4	129
6. Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?	52	53,6	45	46,4	15	46,9	17	53,1	129

7. Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?	44	45,4	53	54,6	14	43,8	18	56,2	129
8. Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?	43	44,3	54	55,7	16	50,0	16	50,0	129
9. Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?	33	34,0	64	66,0	12	37,5	20	62,5	129
10. Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?	31	32,0	66	68,0	14	43,8	18	56,2	129

Tablo 4.8’de mesleki kıdem yılı 1-10 olan ve 11 ve üzeri yıl olan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 21,6’sının evet dediği, % 78,4’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 31,3’ünün evet dediği, % 68,7’ ünün hayır dediği görülmektedir. “Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 22,7’sinin evet dediği, % 77,3’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 21,9’unun evet dediği, % 78,1’inin hayır dediği görülmektedir. “Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 24,7’sinin evet dediği, % 75,3’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 25,0’inin evet dediği, % 75,0’inin hayır dediği görülmektedir. “Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 36,1’inin evet dediği, % 63,9’ ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 34,4’ünün evet dediği, % 65,6’sının hayır dediği görülmektedir.

“Test ve alıştırmalar kitabı var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 24,7’sinin evet dediği, % 75,3’ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 28,1’inin evet dediği, % 71,9’unun hayır dediği görülmektedir. “Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 25,8’inin

evet dediği, % 74,2'sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 28,1'inin evet dediği, % 71,9' ünün hayır dediği görölmektedir. “Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 35,1'inin evet dediği, % 64,9'unun hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 34,4'ünün evet dediği, % 65,6'sının hayır dediği görölmektedir.

“Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 43,3'ünün evet dediği, % 56,7'sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 40,6' sının evet dediği, % 59,4' ünün hayır dediği görölmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 53,6'sının evet dediği, % 46,4'ünün hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 46,9'unun evet dediği, % 53,1'inin hayır dediği görölmektedir.

“Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 45,4'ünün evet dediği, % 54,6'sının hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 43,8'inin evet dediği, % 56,2'sinin hayır dediği görölmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?” maddesi için araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 44,3'ünün evet dediği, % 55,7'sinin hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 50,0'sinin evet dediği, % 50,0'sinin hayır dediği görölmektedir. “Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 34,0'ünün evet dediği, % 66,0'sının hayır dediği; 11 ve üzeri kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 37,5'inin evet dediği, % 62,5'inin hayır dediği görölmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?” maddesine araştırmaya katılan 1-10 kıdem yılına sahip 97 öğretmenden % 32,0'sinin evet dediği, % 68,0'inin hayır dediği; 11 ve üzeri

kıdem yılına sahip 32 öğretmenden % 43,8'inin evet dediği, % 56,2'sinin hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “Ölçme ve Değerlendirme” bölümü ile ilgili 1-10 kıdem yılına sahip öğretmenler; kitabın öğretmen kılavuz kitabının bulunduğunu, test ve alıştırmaya kitabının ve bunların cevap anahtarlarının olduğunu, konu sonlarındaki soruların anlamayı ölçer ve bu soruların uygulanabilir nitelikte olduğunu ve ölçme değerlendirme etkinliklerinin anlaşılır biçimde ifade edildiğini, öğrencinin bilgilerini pekiştirdiğini ve sınıf düzeyine uygun olduğunu belirtirken; ölçme değerlendirme etkinliklerinin ünite amacı ile örtüşmediğini belirtmişlerdir. 11 ve üzeri kıdem yılına sahip öğretmenlerin ise; olumlu düşündükleri madde bulunmazken; ölçme değerlendirme etkinliklerinin sınıf düzeyi için uygun nitelikte olup olmadığı konusunda öğretmen görüşlerinde yarı yarıya bir dağılım olduğu görülmektedir.

4.9. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının görsel düzen-tasarım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 28 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.9.'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşleri

Görsel Düzen ve Tasarım	MEZUNİYET BÖLÜMÜ												N
	ÖZEL EĞİTİM				SINIF ÖĞRT.				DİĞER				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?	29	44,6	36	55,4	16	55,2	13	44,8	19	54,3	16	45,7	129
2.Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?	40	61,5	25	38,5	22	75,9	7	24,1	20	57,1	15	42,9	129
3.Dış kapak baskısı net ve temiz midir?	50	76,9	15	23,1	24	82,8	5	17,2	33	94,3	2	5,7	129

4.Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?	41	63,1	24	36,9	19	65,5	10	34,5	19	54,3	16	45,7	129
5.İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?	34	52,3	31	47,7	21	72,4	8	27,6	25	71,4	10	28,6	129
6.İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?	43	66,2	22	33,8	22	75,9	7	24,1	27	77,1	8	22,9	129
7.İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?	25	38,5	40	61,5	10	34,5	19	65,5	16	45,7	19	54,3	129
8.Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?	28	43,1	37	56,9	12	41,4	17	58,6	18	51,4	17	48,6	129
9.Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?	22	33,8	43	66,2	18	62,1	11	37,9	15	42,9	20	57,1	129
10.Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?	43	66,2	22	33,8	26	89,7	3	10,3	24	68,6	11	31,4	129
11.Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?	52	80,0	13	20,0	26	89,7	3	10,3	25	71,4	10	28,6	129
12.Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?	50	76,9	15	23,1	22	75,9	7	24,1	27	77,1	8	22,9	129
13.Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?	53	81,5	12	18,5	27	93,1	2	6,9	31	88,6	4	11,4	129
14.Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?	46	70,8	19	29,2	21	72,4	8	27,6	30	85,7	5	14,3	129
15.Yapılan baskı net ve	46	70,8	19	29,2	26	89,7	3	10,3	30	85,7	5	14,3	129

temiz midir?														
16.Kullanılan resimler güncel midir?	26	40,0	39	60,0	15	51,7	14	48,3	19	54,3	16	45,7	129	
17.Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?	36	55,4	29	44,6	23	79,3	6	20,7	26	74,3	9	25,7	129	
18. Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?	48	73,8	17	26,2	23	79,3	6	20,7	28	80,0	7	20,0	129	
19.Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?	49	75,4	16	24,6	23	79,3	6	20,7	29	82,9	6	17,1	129	
20.Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?	37	56,9	28	43,1	15	51,7	14	48,3	30	85,7	5	14,3	129	
21.Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?	37	56,9	28	43,1	21	72,4	8	27,6	25	71,4	10	28,6	129	
22.Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?	36	55,4	29	44,6	21	72,4	8	27,6	23	65,7	12	34,3	129	
23.Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?	43	66,2	22	33,8	20	69,0	9	31,0	24	68,6	11	31,4	129	
24.Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?	46	70,8	19	29,2	24	82,8	5	17,2	27	77,1	8	22,9	129	
25.Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?	44	67,7	21	32,3	23	79,3	6	20,7	24	68,6	11	31,4	129	
26.Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?	44	67,7	21	32,3	20	69,0	9	31,0	29	82,9	6	17,1	129	
27.Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?	53	81,5	12	18,5	23	79,3	6	20,7	29	82,9	6	17,1	129	
28.Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?	46	70,8	19	29,2	23	79,3	6	20,7	27	77,1	8	22,9	129	

Tablo 4.9’da mezuniyet bölümü özel eğitim, sınıf öğretmenliği ve diğer branşlardan olan öğretmenlerin görsel düzen ve tasarım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 44,6’sının evet dediği, % 55,4’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29

öğretmenden % 55,2'sinin evet dediği, % 44,8'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 54,3'ünün evet dediği, % 45,7'sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 61,5'inin evet dediği, % 38,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 75,9'unun evet dediği, % 24,1'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 57,1'inin evet dediği, % 42,9'unun hayır dediği görülmektedir. “Dış kapak baskısı net ve temiz midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 76,9'unun evet dediği, % 23,1'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 82,8'inin evet dediği, % 17,2'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 94,3'ünün evet dediği, % 5,7'sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 63,1'inin evet dediği, % 36,9'unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 65,5'inin evet dediği, % 34,5'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 54,3'ünün evet dediği, % 45,7'sinin hayır dediği görülmektedir.

“İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 52,3'ünün evet dediği, % 47,7'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 72,4'ünün evet dediği, % 27,6'sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 71,4'ünün evet dediği, % 28,6'sının hayır dediği görülmektedir.

“İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?” maddesi

için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 66,2'sinin evet dediği, % 33,8'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 75,9'unun evet dediği, % 24,1'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 77,1'inin evet dediği, % 22,9'unun hayır dediği görülmektedir. “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 38,5'inin evet dediği, % 61,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 34,5'inin evet dediği, % 65,5'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 45,7'sinin evet dediği, % 54,3'ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 43,1'inin evet dediği, % 56,9'unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 41,4'ünün evet dediği, % 58,6'sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 51,4'ünün evet dediği, % 48,6'sının hayır dediği görülmektedir. “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 33,8'inin evet dediği, % 66,2'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 62,1'inin evet dediği, % 37,9'unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 42,9'unun evet dediği, % 57,1'inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 66,2'sinin evet dediği, % 33,8'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7'sinin evet dediği, % 10,3'ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 68,6'sının evet dediği, % 31,4'ünün hayır dediği görülmektedir. “Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 80,0'inin evet dediği, % 20,0'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7'sinin evet dediği, % 10,3'ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 71,4'ünün evet dediği, % 28,6'sının hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 76,9’unun evet dediği, % 23,1’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 75,9’unun evet dediği, % 24,1’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 77,1’inin evet dediği, % 22,9’unun hayır dediği görülmektedir. “Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 81,5’inin evet dediği, % 18,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 93,1’inin evet dediği, % 6,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 88,6’sının evet dediği, % 11,4’ünün hayır dediği görülmektedir. “Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 70,8’inin evet dediği, % 29,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 72,4’ evet dediği, % 27,6’sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 85,7’sinin evet dediği, % 14,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Yapılan baskı net ve temiz midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 70,8’inin evet dediği, % 29,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7’sinin evet dediği, % 10,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 85,7’sinin evet dediği, % 14,3’ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan resimler güncel midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 40,0’ının evet dediği, % 60,0’ının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 51,7’sinin evet dediği, % 48,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 54,3’ünün evet dediği, % 45,7’sinin hayır dediği görülmektedir. “Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 55,4’ünün evet dediği, % 44,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 74,3’ünün evet dediği, % 25,7’sinin hayır dediği görülmektedir. “Resimlerde gerçek hayattan alıntılar ve çizimler var mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 73,8’inin evet dediği, % 26,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır

dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 80,0'nın evet dediği, % 20,0'nın hayır dediği görülmektedir.

“Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 75,4'ünün evet dediği, % 24,6'sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3'ünün evet dediği, % 20,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 82,9'unun evet dediği, % 17,1'inin hayır dediği görülmektedir. “Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 56,9'unun evet dediği, % 43,1'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 51,7'sinin evet dediği, % 48,3'ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 85,7'sinin evet dediği, % 14,3'ünün hayır dediği görülmektedir.

“Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 56,9'unun evet dediği, % 43,1'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 72,4'ünün evet dediği, % 27,6'sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 71,4'ünün evet dediği, % 28,6'sının hayır dediği görülmektedir. “Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 55,4'ünün evet dediği, % 44,6'sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 72,4'ünün evet dediği, % 27,6'sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 65,7'sinin evet dediği, % 34,3'ünün hayır dediği görülmektedir.

“Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 66,2'sinin evet dediği, % 33,8'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 69,0'unun evet dediği, % 31,0'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 68,6'sının evet dediği, % 31,4'ünün hayır dediği görülmektedir. “Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 70,8'inin evet dediği, % 29,2'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği

mezunu 29 öğretmeninden % 82,8'inin evet dediği, % 17,2'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmeninden % 77,1'inin evet dediği, % 22,9'unun hayır dediği görülmektedir. “Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmeninden % 67,7'sinin evet dediği, % 32,3'ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmeninden % 79,3'ünün evet dediği, % 20,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmeninden % 68,6'sının evet dediği, % 31,4'ünün hayır dediği görülmektedir.

“Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmeninden % 67,7'sinin evet dediği, % 32,3'ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmeninden % 69,0'unun evet dediği, % 31,0'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmeninden % 82,9'unun evet dediği, % 17,1'inin hayır dediği görülmektedir. “Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmeninden % 81,5'inin evet dediği, % 18,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmeninden % 79,3'ünün evet dediği, % 20,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmeninden % 82,9'unun evet dediği, % 17,1'inin hayır dediği görülmektedir. “Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmeninden % 70,8'inin evet dediği, % 29,2'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmeninden % 79,3'ünün evet dediği, % 20,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmeninden % 77,1'inin evet dediği, % 22,9'unun hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “görsel düzen ve tasarım” bölümü ile ilgili özel eğitim mezunu öğretmenlerin; kapak kartonunun sağlamlığı, iç kapakta kitabı tanıtıcı, amacını ifade edici bir önsöz bulunup bulunmadığı, kitap sonunda kaynakçaya yer verilmesi, cilt dayanıklılığı ve resimlerin güncel olması hakkındaki sorulara olumsuz yanıtlar verdikleri, diğer sorulara olumlu yanıtlar verdikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin; iç kapakta kitabı tanıtıcı, amacını ifade edici bir önsöz bulunup bulunmadığı ve kitap sonunda kaynakçaya yer verilmesi hakkındaki sorulara olumsuz yanıtlar verdikleri, diğer sorulara olumlu yanıtlar verdikleri görülmüştür. Diğer branş mezunu öğretmenlerin; iç kapakta kitabı tanıtıcı, amacını ifade edici bir önsöz bulunup

bulunmadığı ve cilt dayanıklılığı hakkındaki sorulara olumsuz yanıtlar verdikleri, diğer sorulara olumlu yanıtlar verdikleri görülmüştür.

4.10. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının içerik bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 26 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili görüşleri

İçerik	MEZUNİYET BÖLÜMÜ												N
	ÖZEL EĞİTİM				SINIF ÖĞRT.				DİĞER				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?	54	83,1	11	16,9	26	89,7	3	10,3	30	85,7	5	14,3	129
2.İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?	16	24,6	49	75,4	9	31,0	20	69,0	8	22,9	27	77,1	129
3.Kitap içeriği güncel midir?	33	50,8	32	49,2	17	58,6	12	41,4	23	65,7	12	34,3	129
4.Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?	56	86,2	9	13,8	25	86,2	4	13,8	30	85,7	5	14,3	129
5.Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?	30	46,2	35	53,8	17	58,6	12	41,4	17	48,6	18	51,4	129
6.İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?	45	69,2	20	30,8	23	79,3	6	20,7	26	74,3	9	25,7	129
7.İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?	36	55,4	29	44,6	15	51,7	14	48,3	22	62,9	13	37,1	129
8.İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?	27	41,5	38	58,5	17	58,6	12	41,4	16	45,7	19	54,3	129
9.Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?	26	40,0	39	60,0	12	41,4	17	58,6	14	40,0	21	60,0	129
10.İçerikte gereksiz	22	33,8	43	66,2	12	41,4	17	58,6	11	31,4	24	68,6	129

tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?														
11.Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?	41	63,1	24	36,9	20	69,0	9	31,0	25	71,4	10	28,6	129	
12.Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?	61	93,8	4	6,2	26	89,7	3	10,3	32	91,4	3	8,6	129	
13.Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?	60	92,3	5	7,7	24	82,8	5	17,2	32	91,4	3	8,6	129	
14.Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?	47	72,3	18	27,7	19	65,5	10	34,5	29	82,9	6	17,1	129	
15.Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?	31	47,7	34	52,3	19	65,5	10	34,5	21	60,0	14	40,0	129	
16.İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?	14	21,5	51	78,5	14	48,3	15	51,7	16	45,7	19	54,3	129	
17.Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?	6	9,2	59	90,8	7	24,1	22	75,9	6	17,1	29	82,9	129	
18.Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?	42	64,6	23	35,4	17	58,6	12	41,4	25	71,4	10	28,6	129	
19.Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözüme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?	16	24,6	49	75,4	14	48,3	15	51,7	16	45,7	19	54,3	129	
20.Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?	16	24,6	49	75,4	15	51,7	14	48,3	19	54,3	16	45,7	129	
21.Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?	43	66,2	22	33,8	21	72,4	8	27,6	27	77,1	8	22,9	129	
22.Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?	42	64,6	23	35,4	19	65,5	10	34,5	26	74,3	9	25,7	129	
23.Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?	26	40,0	39	60,0	16	55,2	13	44,8	16	45,7	19	54,3	129	
24.Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?	23	35,4	42	64,6	17	58,6	12	41,4	21	60,0	14	40,0	129	
25.Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?	34	52,3	31	47,7	16	55,2	13	44,8	15	42,9	20	57,1	129	
26.Metin sayısı yıllık	27	41,5	38	58,5	18	62,1	11	37,9	21	60,0	14	40,0	129	

ders saatiyle orantılı
mıdır?

Tablo 4.10’da mezuniyet bölümü özel eğitim, sınıf öğretmenliği ve diğer branşlardan olan öğretmenlerin içerik ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 83,1’inin evet dediği, % 16,9’unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7’sinin evet dediği, % 10,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 85,7’sinin evet dediği, % 14,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 24,6’sının evet dediği, % 75,4’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 31,0’inin evet dediği, % 69,0’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 22,9’unun evet dediği, % 77,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitap içeriği güncel midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 50,8’inin evet dediği, % 49,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 58,6’sının evet dediği, % 41,4’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 65,7’sinin evet dediği, % 34,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 86,2’sinin evet dediği, % 13,8’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 86,2’sinin evet dediği, % 13,8’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 85,7’sinin evet dediği, % 14,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 46,2’sinin evet dediği, % 53,8’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 58,6’sının evet dediği, % 41,4’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 48,6’sının evet dediği, % 51,4’ünün hayır dediği görülmektedir.

“İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 69,2’sinin evet dediği, % 30,8’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 74,3’ünün evet dediği, % 25,7’sinin hayır dediği görülmektedir. “İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 55,4’ünün evet dediği, % 44,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 51,7’sinin evet dediği, % 48,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 62,9’unun evet dediği, % 37,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 41,5’inin evet dediği, % 58,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 58,6’sının evet dediği, % 41,4’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 45,7’sinin evet dediği, % 54,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 40,0’mın evet dediği, % 60,0’mın hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 41,4’ünün evet dediği, % 58,6’sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 40,0’mın evet dediği, % 60,0’mın hayır dediği görülmektedir.

“İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 33,8’inin evet dediği, % 66,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 41,4’ünün evet dediği, % 58,6’sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 31,4’ünün evet dediği, % 68,6’sının hayır dediği görülmektedir. “Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 63,1’inin evet dediği, % 36,9’unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 69,0’unun evet dediği, % 31,0’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 71,4’ünün evet dediği, % 28,6’sının hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 93,8’inin evet dediği, % 6,2’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7’sinin evet dediği, % 10,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 91,4’ünün evet dediği, % 8,6’sının hayır dediği görülmektedir. “Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 92,3’ünün evet dediği, % 7,7’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 82,8’inin evet dediği, % 17,2’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 91,4’ünün evet dediği, % 8,6’sının hayır dediği görülmektedir.

“Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 72,3’ünün evet dediği, % 27,7’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 65,5’inin evet dediği, % 34,5’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 82,9’unun evet dediği, % 17,1’inin hayır dediği görülmektedir.

“Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 47,7’sinin evet dediği, % 52,3’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 65,5’inin evet dediği, % 34,5’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 60,0’ının evet dediği, % 40,0’ının hayır dediği görülmektedir. “İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 21,5’inin evet dediği, % 78,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 48,3’ünün evet dediği, % 51,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 45,7’sinin evet dediği, % 54,3’ünün hayır dediği görülmektedir.

“Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 9,2’sinin evet dediği, % 90,8’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 24,1’inin evet dediği, % 75,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 17,1’inin evet dediği, % 82,9’unun hayır dediği görülmektedir.

“Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 64,6’sının evet dediği, % 35,4’ünün hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 58,6’sının evet dediği, % 41,4’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 71,4’ünün evet dediği, % 28,6’sının hayır dediği görülmektedir. “Kitapta verilen rnemler, etkinlikler işlenişler vb. oğrencilerin farklı becerilerini (problem zme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 24,6’sının evet dediği, % 75,4’ünün hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 48,3’ünün evet dediği, % 51,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 45,7’sinin evet dediği, % 54,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 24,6’sının evet dediği, % 75,4’ünün hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 51,7’sinin evet dediği, % 48,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 54,3’ünün evet dediği, % 45,7’sinin hayır dediği görülmektedir.

“nerilen etkinlikler ünitenin amacı ve oğrenci kazanımları ile örtüşmekte midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 66,2’sinin evet dediği, % 33,8’inin hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 72,4’ünün evet dediği, % 27,6’sının hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 77,1’inin evet dediği, % 22,9’unun hayır dediği görülmektedir. “nerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 64,6’sının evet dediği, % 35,4’ünün hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 65,5’inin evet dediği, % 34,5’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 74,3’ünün evet dediği, % 25,7’sinin hayır dediği görülmektedir. “ğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 oğretmenden % 40,0’ının evet dediği, % 60,0’ının hayır dediği; sınıf oğretmenliği mezunu 29 oğretmenden % 55,2’sinin evet dediği, % 44,8’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 oğretmenden % 45,7’sinin evet dediği, % 54,3’ünün hayır dediği görülmektedir.

“Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 35,4’ünün evet dediği, % 64,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 58,6’sının evet dediği, % 41,4’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 60,0’inin evet dediği, % 40,0’inin hayır dediği görülmektedir. “Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 52,3’ünün evet dediği, % 47,7’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 55,2’sinin evet dediği, % 44,8’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 42,9’unun evet dediği, % 57,1’inin hayır dediği görülmektedir. “Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 41,5’inin evet dediği, % 58,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 62,1’inin evet dediği, % 37,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 60,0’inin evet dediği, % 40,0’inin hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “İçerik” bölümü ile ilgili özel eğitim mezunu öğretmenler; kazanımların tamamına yer verilmediğini, içeriğin öğrencide öğrenme merakı oluşturmadığı, önceki öğrenmeleri kullanmaya fırsat vermediği, kitabı destekleyecek yardımcı materyal bulunmadığı, verilen örneklerin-etkinliklerin farklı becerilere genellenebilir nitelikte olmadığı ve yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat vermediğini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenler; kazanımların tamamına yer verilmediğini, konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak karikatür, hikaye vb. yer verilmediğini, işlenişlerde pekiştireçlere yer verilmediğini ve kitabı destekleyecek yardımcı materyal bulunmadığı belirtmişlerdir. Diğer branş mezunu öğretmenler; içerikte Atatürk inkılap ve ilkelerini benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmediğini, öğretim stratejilerine uygun düzenlenmediğini, verilen örneklerin-etkinliklerin farklı becerilere genellenebilir nitelikte olmadığını, kitabı destekleyecek yardımcı materyal bulunmadığı ve işlenişlerde pekiştireçlere yer verilmediğini belirtmişlerdir.

4.11. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının dil ve anlatım bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım ile ilgili görüşleri

Dil ve Anlatım	MEZUNİYET BÖLÜMÜ												N
	ÖZEL EĞİTİM				SINIF ÖĞRT.				DİĞER				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1.Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?	54	83,1	11	16,9	23	79,3	6	20,7	26	74,3	9	25,7	129
2.Kullanılan dil akıcı mıdır?	49	75,4	16	24,6	23	79,3	6	20,7	24	68,6	11	31,4	129
3.Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?	44	67,7	21	32,3	18	62,1	11	37,9	24	68,6	11	31,4	129
4.Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?	38	58,5	27	41,5	20	69,0	9	31,0	23	65,7	12	34,3	129
5.Cümleler basitten karmaşığa, bilinenen bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?	45	69,2	20	30,8	23	79,3	6	20,7	22	62,9	13	37,1	129
6.Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?	62	95,4	3	4,6	27	93,1	2	6,9	32	91,4	3	8,6	129
7.Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?	55	84,6	10	15,4	26	89,7	3	10,3	28	80,0	7	20,0	129
8.Cümleler arası kopukluk var mıdır?	21	32,3	44	67,7	6	20,7	23	79,3	13	37,1	22	62,9	129
9.Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?	42	64,6	23	35,4	19	65,5	10	34,5	26	74,3	9	25,7	129
10.Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?	21	32,3	44	67,7	14	48,3	15	51,7	13	37,1	22	62,9	129

Tablo 4.11'de mezuniyet bölümü özel eğitim, sınıf öğretmenliği ve diğer branşlardan olan öğretmenlerin dil ve anlatım ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre ‐Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?‑ maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 83,1’inin evet dediği, % 16,9’unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 74,3’ünün evet dediği, % 25,7’sinin hayır dediği görölmektedir. ‐Kullanılan dil akıcı mıdır?‑ maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 75,4’ünün evet dediği, % 24,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 68,6’sının evet dediği, % 31,4’ünün hayır dediği görölmektedir.

‐Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?‑ maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 67,7’sinin evet dediği, % 32,3’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 62,1’inin evet dediği, % 37,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 68,6’sının evet dediği, % 31,4’ünün hayır dediği görölmektedir.

‐Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?‑ maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 58,5’inin evet dediği, % 41,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 69,0’unun evet dediği, % 31,0’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 65,7’sinin evet dediği, % 34,3’ünün hayır dediği görölmektedir. ‐Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?‑ maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 69,2’sinin evet dediği, % 30,8’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 79,3’ünün evet dediği, % 20,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 62,9’unun evet dediği, % 37,1’inin hayır dediği görölmektedir. ‐Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?‑ maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 95,4’ünün evet dediği, % 4,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 93,1’inin evet dediği, % 6,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 91,4’ünün evet dediği, % 8,6’sının hayır dediği görölmektedir.

“Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 84,6’sının evet dediği, % 15,4’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 89,7’sinin evet dediği, % 10,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 80,0’inin evet dediği, % 20,0’sinin hayır dediği görülmektedir. “Cümleler arası kopukluk var mıdır?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 32,3’ünün evet dediği, % 67,7’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 20,7’sinin evet dediği, % 79,3’ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 37,1’inin evet dediği, % 62,9’unun hayır dediği görülmektedir. “Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 64,6’sının evet dediği, % 35,4’ünün hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 65,5’inin evet dediği, % 34,5’inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 74,3’ünün evet dediği, % 25,7’sinin hayır dediği görülmektedir.

“Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 32,3’ünün evet dediği, % 67,7’sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 48,3’ünün evet dediği, % 51,7’sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 37,1’inin evet dediği, % 62,9’unun hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “Dil ve Anlatım” bölümü ile ilgili özel eğitim, sınıf öğretmenliği ve diğer branş mezunu öğretmenler kitabın açık, sade ve akıcı bir dille yazıldığını, kelimelerin öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun olduğunu, cümlelerin basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru ilerlediğini, anlatım bozukluğundan kaçınıldığını, yazım kurallarına uyulduğunu, cümleler arasında kopukluk olmadığını ve cümlelerde neden-sonuç ilişkisinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

4.12. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre özel eğitim okullarında okutulan ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme bölümü ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla 10 soru sorulmuştur. Elde edilen bulguların frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Tablo 4.12.'de verilmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri

Ölçme ve Değerlendirme	MEZUNİYET BÖLÜMÜ												N
	ÖZEL EĞİTİM				SINIF ÖĞRT.				DİĞER				
	EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		EVET		HAYIR		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır? (Varsa a,b,c şıklarını cevaplayınız.)	14	21,5	51	78,5	7	24,1	22	75,9	10	28,6	25	71,4	129
a) Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?	13	20,0	52	80,0	7	24,1	22	75,9	9	25,7	26	74,3	129
b) Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?	13	20,0	52	80,0	9	31,0	20	69,0	10	28,6	25	71,4	129
c) Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?	23	35,4	42	64,6	10	34,5	19	65,5	13	37,1	22	62,9	129
2. Test ve alıştırma kitabı var mıdır?	13	20,0	52	80,0	8	27,6	21	72,4	12	34,3	23	65,7	129
3. Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?	14	21,5	51	78,5	9	31,0	20	69,0	11	31,4	24	68,6	129
4. Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?	22	33,8	43	66,2	9	31,0	20	69,0	14	40,0	21	60,0	129
5. Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?	27	41,5	38	58,5	10	34,5	19	65,5	18	51,4	17	48,6	129
6. Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?	34	52,3	31	47,7	15	48,3	15	51,7	19	54,3	16	45,7	129
7. Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde	28	43,1	37	56,9	13	44,8	16	55,2	17	48,6	18	51,4	129

belirtilmiş midir?														
8. Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?	25	38,5	40	61,5	14	48,3	15	51,7	20	57,1	15	42,9	129	
9. Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?	20	30,8	45	69,2	10	34,5	19	65,5	15	42,9	20	57,1	129	
10. Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?	21	32,3	44	67,7	11	37,9	18	62,1	13	37,1	22	62,9	129	

Tablo 4.12’de mezuniyet bölümü özel eğitim, sınıf öğretmenliği ve diğer branşlardan olan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar incelenmiştir.

Tabloya göre “Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 21,5’inin evet dediği, % 78,5’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 24,1’inin evet dediği, % 75,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 28,6’sının evet dediği, % 71,4’ünün hayır dediği görülmektedir. “Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 20,0’sinin evet dediği, % 80,0’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 24,1’inin evet dediği, % 75,9’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 25,7’sinin evet dediği, % 74,3’ünün hayır dediği görülmektedir. “Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 20,0’sinin evet dediği, % 80,0’inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 31,0’inin evet dediği, % 69,0’unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 28,6’sının evet dediği, % 71,4’ünün hayır dediği görülmektedir. “Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 35,4’ünün evet dediği, % 64,6’sının hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 34,5’inin evet dediği, %

65,5'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 37,1'inin evet dediği, % 62,9'unun hayır dediği görülmektedir.

“Test ve alıştırma kitabı var mıdır?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 20,0'sinin evet dediği, % 80,0'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 27,6'sının evet dediği, % 72,4'ünün hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 34,3'ünün evet dediği, % 65,7'sinin hayır dediği görülmektedir. “Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 21,5'inin evet dediği, % 78,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 31,0'inin evet dediği, % 69,0'unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 31,4'ünün evet dediği, % 68,6'sının hayır dediği görülmektedir. “Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 33,8'inin evet dediği, % 66,2'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 31,0'inin evet dediği, % 69,0'unun hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 40,0'inin evet dediği, % 60,0'inin hayır dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 41,5'inin evet dediği, % 58,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 34,5'inin evet dediği, % 65,5'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 51,4'ünün evet dediği, % 48,6'sının hayır dediği görülmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 52,3'ünün evet dediği, % 47,7'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 48,3'ünün evet dediği, % 51,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 54,3'ünün evet dediği, % 45,7'sinin hayır dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?” maddesine ilişkin olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 43,1'inin evet dediği, % 56,9'unun hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29

öğretmenden % 44,8'inin evet dediği, % 55,2'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 48,6'sının evet dediği, % 51,4'ünün hayır dediği görülmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?” maddesi için araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 38,5'inin evet dediği, % 61,5'inin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 48,3'ünün evet dediği, % 51,7'sinin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 57,1'inin evet dediği, % 42,9'unun hayır dediği görülmektedir.

“Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?” maddesi ile ilgili olarak araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 30,8'inin evet dediği, % 69,2'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 34,5'inin evet dediği, % 65,5'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 42,9'unun evet dediği, % 57,1'inin hayır dediği görülmektedir. “Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?” maddesine araştırmaya katılan özel eğitim mezunu 65 öğretmenden % 32,3'ünün evet dediği, % 67,7'sinin hayır dediği; sınıf öğretmenliği mezunu 29 öğretmenden % 37,9'unun evet dediği, % 62,1'inin hayır dediği; diğer branş mezunu 35 öğretmenden % 37,1'inin evet dediği, % 62,9'unun hayır dediği görülmektedir.

Genel olarak “Ölçme ve Değerlendirme” bölümü ile ilgili özel eğitim mezunu öğretmenlerin; kitabın öğretmen kılavuz kitabının, test ve alıştırmaya kitabının ve bunların cevap anahtarlarının olmadığını, konu sonlarındaki soruların anlamayı ölçer ve bu soruların uygulanabilir nitelikte olmadığını, ölçme değerlendirme etkinliklerinin anlaşılır biçimde ifade edilmediğini, öğrencinin bilgilerini pekiştirmediğini ve sınıf düzeyine uygun olmadığını belirtirken; ölçme değerlendirme etkinliklerinin ünite amacıyla örtüştüğünü belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin; olumlu düşündükleri madde bulunmazken; yukarıda belirtilen tüm maddeler ile ilgili olumsuz düşündükleri görülmektedir. Diğer branş mezunu öğretmenler ise; önerilen soru tiplerinin uygulanabilir nitelikte olduğunu, etkinliklerinin ünite amacıyla örtüştüğünü ve ölçme değerlendirme etkinliklerinin sınıf düzeyi için uygun nitelikte olduğunu belirtirken; kalan diğer maddeler ile ilgili olumsuz düşündükleri görülmektedir.

V. BÖLÜM

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Tartışma

Bu araştırmada Özel Eğitim Uygulama Okullarında okutulan ders kitapları; öğretmenlerin görsel düzen-tasarım, içerik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görsel düzen-tasarım, içerik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri, öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre görsel düzen-tasarım, içerik, dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri şeklinde çeşitli başlıklar altında incelenmiştir.

Araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin görsel düzen-tasarım ile ilgili görüşlerine bakıldığında “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?”, “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?”, “Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?”, “Kullanılan resimler güncel midir?” şeklinde sorulan dört madde hakkında olumsuz düşündükleri fakat bu maddeler haricinde kitabın baskısı, boyutları, kağıt dokusu ve sayfa düzeni hakkındaki maddeler hakkında olumlu görüşe sahip oldukları ve genel olarak maddelere ‘evet’ şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırma bulguları Şahin, 2010; Bedir ve Demir, 2006; Kolaç, 2003; Güzel ve Adıbelli, 2011; Taş, 2007 yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin kitaplardaki görsel düzen ve tasarımı yeterli bulduklarını belirttikleri sonuçlar ile tutarlılık göstermektedir. Fakat Ünsal ve Güneş, 2002; Mazlum ve Mazlum, 2016; Yapıcı, 2004; Demir, 2017; Şimşek, Sarıkoç ve Bozkurt, 2011; Özay ve Hasenekoğlu, 2007 tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin kitaplardaki görsel düzen ve tasarımı yetersiz bulmaları sebebiyle bulgular bu çalışma ile paralellik göstermemektedir.

Ders kitaplarının içerik ile ilgili sonuçları dikkate alındığında öğretmenlerin maddelere verdikleri cevaplarda farklı dağılımla karşılaşmaktayız. Öğretmenlerin genel olarak içerik analizi sorularından, metinler, etkinlikler, öğrencinin bilişsel seviyesine uygunluğu, kullanılan görsellerin metin ve konuyla ilişkisi, içeriğin günlük yaşamla ve öğrenciyi geleceğe hazırlamasıyla ilgili olan sorulara olumlu; kazanımların tamamına yer verme, öğrenme merakı oluşturma, pekiştireçlere yer verme, kitabı destekleyen araç-gereç var olup olmadığı ile ilgili sorulara olumsuz cevap verdikleri görülmüştür. Ders kitabı inceleme çalışmalarına bakıldığında içerik ile ilgili Arslan ve Özpinar, 2009; Şahin, 2010; Güzel ve Adıbelli, 2011; Demir, Maskan, Çevik ve Baran, 2009 çalışmalarında içeriğin yeterli bulunduğu; Yılmaz, Gündüz, Çimen ve Karakaya, 2017; Ayvacı ve Devecioğlu, 2013; Demir, 2017; Çelik ve Gülcü, 2016; Şimşek, Sarıkoç ve Bozkurt, 2011; Al-Nofli, 2018; Roseman, Stern ve Koppal, 2010 çalışmalarında içeriğin yetersiz bulunduğu sonuçlarına rastlanılmıştır.

Özel eğitim ders kitapları dil ve anlatım kriterleri açısından değerlendirildiğinde öğretmenlerin genel olarak olumlu düşündükleri sonucuna varılmıştır. Ancak burada öğretmenlerin “Kullanılan yabancı kelimelerin(varsa) Türkçe okunuşları yanlarında gösterilmiş midir?” sorusuna olumsuz cevap verdikleri görülmüştür. Bedir ve Demir, 2006; Taş, 2007; Demir vd. 2009’in çalışmalarına bakıldığında bu çalışmalarda da kitapların dil ve anlatım bölümlerinin öğretmenler tarafından yeterliği bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple yapılan bu çalışma yukarıda bahsedilen çalışmalar ile paralellik gösterirken Sezgin, 2000; Kolaç, 2003; Ünsal ve Güneş, 2002; Demir, 2017’in çalışmaları ile paralellik göstermemektedir. Tüm ders kitaplarında olduğu gibi özel eğitim ders kitaplarında da kullanılan dilin sade, akıcı ve açık olması gerekmektedir.

Özel eğitim ders kitapları ölçme ve değerlendirme özellikleri bakımından değerlendirildiğinde öğretmenlerin genel olarak olumsuz düşündükleri sonucuna varılmıştır. Ancak burada öğretmenlerin “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” sorusuna olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen bulgular Campbell ve Collins, 2007; Bedir ve Demir, 2006; Kolaç, 2003; Demir, 2017; Şimşek, Sarıkoç ve Bozkurt, 2011; Gözütok vd. 2017; Çelik

ve Gülcü, 2016; Güder ve Tutak, 2012 çalışmalarında buldukları ölçme değerlendirme kitaplarının yetersiz kaldığı ibaresi ile tutarlılık göstermektedir. Ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme bölümünün bilgiyi ve öğrenmeyi ölçmedeki rolü yadsınamaz. Bu sebeple özel eğitim ders kitaplarında ilgi çekici, uygulamaya yönelik, öğrencinin önceki bilgilerini ortaya koyan ölçme değerlendirme etkinliklerine yer verilmelidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri mesleki kıdemlerine göre incelenmiştir. Görsel düzen-tasarım bölümü ile ilgili sorularda 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin genel olarak bu bölümde olumlu düşündükleri fakat “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?”, “Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?”, “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?”, “Kullanılan resimler güncel midir?” sorularına da olumsuz cevap verdikleri görülmüştür. 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin genel olarak bu bölümde olumlu düşündükleri fakat “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?”, “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?”, “Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?” sorularına da olumsuz cevap verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre kitabın görsel düzen-tasarım boyutuyla ilgili görüşlerinde bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili görüşlerine bakıldığında 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin verdikleri cevap sayıları birbirine yakın olduğundan dolayı yarı yarıya bir dağılım gösterirken kıdem yılı 11 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin bu bölümle ilgili genel olarak olumlu cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılları arttıkça kitap içeriği hakkındaki görüşlerin olumlu yönde geliştiği görülmektedir. Hallaç (2011) yaptığı çalışmada, kıdem yılı arttıkça öğretmenlerin ders kitapları hakkında olumlu bakış açılarının geliştiğini vurgulamıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dil ve anlatım kriterlerine verdikleri cevaplara bakıldığında hem 1-10 yıl kıdeme sahip hem de 11 yıl ve üzeri kıdem yılına sahip öğretmenlerin aynı sorulara benzer cevaplar verdiği ve dolayısıyla genel olarak öğretmenlerin olumlu düşündükleri görülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme bölümü ile ilgili verdikleri cevaplar dikkate alındığında 1-10 kıdem yılına sahip öğretmenlerin bu bölümle ilgili genel olarak olumlu düşündükleri; fakat “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” maddesi ile ilgili olumsuz düşündükleri; 11 yıl ve üzeri kıdem yılına sahip öğretmenlerin bu bölümle ilgili olumsuz düşündükleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri mezuniyet bölümlerine göre de incelenmiştir. Görsel düzen-tasarım bölümü ile ilgili sorularda özel eğitim öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin ve diğer branş mezunu öğretmenlerin genel olarak olumlu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin ortak olarak olumsuz düşündükleri maddeler “İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?”, “Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?”, “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Ders kitabının kapağı, boyutları, hacmi; öğrencilerin düzeyine göre şekillendirilmelidir. Özel eğitimde materyal sağlamlığı en temel konulardan biridir. Ders kitaplarının da birer materyal olduğu düşünüldüğünde yıpranmayı ve yırtılmayı engelleyecek kaliteli, ilgi çekici cilt kullanımı önemlidir. Taş (2007), ders kitaplarının dış kapak tasarımlarının ve ciltlerinin sağlam olmasının öğrenciye dersi ve kitabı sevdirmesi açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili verdikleri cevaplar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin özel eğitim öğretmenlerinden farklı olarak; “İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?”, “Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?”, “Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?”, “Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak

düzenlenmiş midir?”, “Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?”, “Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır? sorularına olumlu yanıt verdiği, diğer branş mezunu olan öğretmenlerden de farklı olarak sadece “İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?” sorusuna olumlu yanıt verdiği ve genel olarak tüm branşlardaki öğretmenlerin aynı sorulara olumsuz cevap verdiği görülmektedir.

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre dil ve anlatım kriterlerine verdikleri cevaplara bakıldığında hem özel eğitim mezunu hem sınıf öğretmenliği mezunu hem de diğer branş mezunu öğretmenlerin aynı sorulara benzer cevaplar verdiği ve dolayısıyla genel olarak öğretmenlerin olumlu düşündükleri görülmektedir. Burada öğretmenlerin mezuniyet bölümü fark etmeksizin “Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?” maddesine ortak olarak olumsuz cevap verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme kriterleri ile ilgili verdikleri cevaplar dikkate alındığında özel eğitim mezunu öğretmenlerin bu bölümle ilgili genel olarak olumsuz düşündükleri; fakat “Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?” maddesi ile ilgili olumlu düşündükleri; sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin bu bölümle ilgili sorulara tamamen olumsuz cevap verdikleri; diğer branş mezunu öğretmenlerin genel olarak olumsuz düşündükleri görülmektedir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmada tüm öğretmenlerin görsel düzen- tasarım ile ilgili genel olarak olumlu düşündükleri sonucuna varılmıştır. Öğretmenler kağıt kalitesi ve dokusu, baskı kalitesi, kitap boyutu, sayfa düzeni, yazı karakterleri ve punto büyüklüğü konuları hakkında sorulan sorulara olumlu yanıtlar vermişlerdir. Bununla birlikte olumsuz görüş olarak kapak kartonunun kalın olmadığını, iç kapakta kitabı tanıtıcı, amacını ifade edici bir önsöz bulunmadığını, kitap sonunda kaynakçanın bulunmadığını ve resimlerin güncel olmadığını belirtmişler ve “*Kapak oldukça ince.*”, “*Bilgi verici bir şey yok.*”,

“*Nasıl kullanılacağı kesinlikle olmalı.*” gibi ifadelerle cevaplarını desteklemişlerdir. Taş (2007), ders kitaplarının dış kapak tasarımlarının ve ciltlerinin dayanıklı olması öğrencinin dersi ve kitapları sevmesi açısından oldukça önemlidir. Bu araştırmada görsel düzen-tasarımla ilgili olarak özel eğitimde öğrenciler için materyalin sağlamlığı, dayanıklılığı, kalın ve kolay yırtılmayan maddeden yapılmasının, kitaplarda tanıtıcı bilgilere yer verilmesinin hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından yararlı olabileceğinin ve resimlerin güncellenerek kullanılmasının önemli olacağı sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulgularında öğretmenler içerikle ilgili 26 sorudan 15’ine olumlu, 11’ine olumsuz yanıt vermişlerdir. Öğretmenler kitap içeriğinin Milli Eğitimin amaç ve ilkelerine uygun olduğunu, etkinliklerin kazanımlarla ilişkili ve kolay uygulanabilir olduğunu, yönergelerin anlaşılır olduğunu, görsellerin metin ve konuyla ilişkili olduğunu, içeriğin günlük hayatla ilişkili ve öğrenciyi geleceğe hazırlayıcı olduğunu belirtmişlerdir. Öte yandan öğretmenlerin bir kısmının, kazanımların tamamına yer verilmediğini, içeriğin çocukta öğrenme merakı oluşturmadığını, konuya girişte merak uyandıracak etkinliklere yer verilmediğini, işlenişlerde pekiştireçlere değinilmediğini, kitabı destekleyecek yardımcı araç gereç olmadığını, etkinliklerin yaparak yaşayarak öğrenmeye fırsat vermediğini de belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler bu yanıtları “*Resimlerde gösterilen araçların bir kısmı güncelliğini yitirmiştir. Kitabın içeriğinin günümüze uygun olarak yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.*”, “*Hayır kazanımların tamamına yer verilmemiş, yeniden gözden geçirilerek eklemeler yapılmalıdır.*”, “*Daha iyi olabilir.*”, “*Yeterli düzeyde değil.*” gibi açıklamalarla desteklemişlerdir. Bu sonuçtan hareketle özel eğitim ders kitaplarının içerik bölümü ile ilgili revizyona gidilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Özel eğitim ders kitaplarının dil anlatım ile ilgili bölümünde öğretmenler kitap dilinin açık, sade ve akıcı olduğunu, cümlelerin basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru sıralandığını, yazım kurallarına uyulduğunu, anlatım bozukluklarından kaçınıldığını ve cümleler arasında neden-sonuç ilişkisi bulunduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler öğrencinin bilişsel düzeyine uygunluğu konusunda “*İyi durumdaki bazı öğrenciler için çok yetersiz kalmaktadır.*”, “*Bilmiyorum.*”, “*Her öğrencinin*

değil.” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Tertemiz, Ercan ve Kayabaşı (2001), ders kitaplarında öğrencilerin gelişim hızları ve öğrenme basamaklarına hassasiyet göstererek seviyelerine uygun dil ve anlatım kullanılması gerekliliğini savunmuştur. Özel eğitimde bireysel farklılıklar ilkesi göz önüne alındığında bu önem kendini daha da fazla göstermektedir.

Öğretmenlerin kitaplardaki ölçme ve değerlendirme bölümlerini yetersiz buldukları ve soruların çoğuna “Hayır” cevabı verdikleri sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler öğretmen kılavuz kitabının bulunmadığını, test ve alıştırmaya katılan öğretmenler öğretmen kılavuz kitabının bulunmadığını, test ve alıştırmaya katılan öğretmenler öğretmen kılavuz kitabının bulunmadığını, ölçme değerlendirme etkinliklerinin anlaşılır şekilde ifade edilmediğini, içeriği ölçmede yetersiz olduğunu, konuyu pekiştirir nitelikte olmadığını, öğrenciye kendi kendine tekrar etme fırsatı sunmadığını ve konu sonlarındaki soruların konuyu anlamayı ölçmediğini belirtmişlerdir. Ders kitaplarında belirli bölümlerin ardından yer verilen ölçme değerlendirme etkinliklerinin öğrencilerin kazanımları ne düzeyde kazandığını belirlemede önemli rol oynamaktadır (Kaya, 2008). Araştırma sonucundan hareketle özel eğitim ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme bölümünün gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre 1-10 yıl ve 11 yıl üzeri kıdeme sahip öğretmenler arasında görsel düzen-tasarım ile ilgili kısımda çok farklılık olmadığı genel olarak öğretmenlerin bu kısımla ilgili olumlu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşleri 3 maddede farklılaşmaktadır. “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?” sorusuna 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler “Evet” cevabı verirken 11 yıl ve üzeri öğretmenler “Hayır” cevabı vermişlerdir. “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” ve “Kullanılan resimler güncel midir?” sorularına 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler “Hayır” cevabını, 11 yıl ve üzeri öğretmenler “Evet” cevabını vermişlerdir.

Mesleki kıdemlerine göre içerik ile ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir. 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler 12 madde hakkında olumlu, 14 madde hakkında olumsuz

görüş bildirirken; 11 yıl ve üzeri öğretmenler 19 madde hakkında olumlu, 7 madde hakkında olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte “Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?”, “İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?”, “Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?”, “Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?”, “Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?”, “Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?”, “Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?” sorularına 1-10 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin olumsuz, 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin olumlu cevap verdikleri görülmektedir.

Dil ve anlatım bölümünde öğretmen görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılaşmadığı, olumlu ve olumsuz cevap verdikleri soruların aynı olduğu ve genel olarak öğretmenlerin bu bölümle ilgili olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri dikkate alındığında 1-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin maddelerin çoğuna olumlu dönütler verdikleri, 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin olumlu cevap verdikleri madde bulunmazken “Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?” maddesinde yarı yarıya bir dağılım olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili bölümde farklı görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre özel eğitim öğretmenliği mezunu, sınıf öğretmenliği mezunu ve diğer branş mezunu öğretmenler arasında görsel düzen-tasarım ile ilgili kısımda çok farklılık olmadığı genel olarak öğretmenlerin bu kısımla ilgili olumlu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşleri 4 maddede farklılaşmaktadır. “Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?” maddesine özel eğitim mezunu öğretmenler “Hayır” cevabı verirken, sınıf öğretmenliği ve diğer branş mezunu öğretmenlerin “Evet” cevabı verdiği görülmektedir. “Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?” sorusuna özel eğitim ve sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenler “Hayır” cevabını, diğer branş mezunu öğretmenler

ise “Evet” cevabını vermişlerdir. “Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?” sorusuna özel eğitim ve diğer branş mezunu öğretmenler “Hayır” şeklinde görüş bildirirken sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin “Evet şeklinde görüş bildirdikleri görülmüştür. “Kullanılan resimler güncel midir?” sorusuna özel eğitim mezunu öğretmenler “Hayır”, sınıf öğretmenliği ve diğer branş mezunu öğretmenler “Evet” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Mezuniyet bölümlerine göre içerik ile ilgili öğretmen görüşlerine bakıldığında özel eğitim mezunu öğretmenlerin 13 madde hakkında olumlu, 13 madde hakkında olumsuz; sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin 19 madde hakkında olumlu, 8 madde hakkında olumsuz; diğer branş mezunu öğretmenlerin 16 madde hakkında olumlu, 10 madde hakkında olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Bundan dolayı özel eğitim mezunu öğretmenlerin kitap içeriği hakkında kararsız kaldıkları, sınıf öğretmenliği ve diğer branş mezunu öğretmenlerin içerik hakkında olumlu düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Özel eğitim kitaplarının dil ve anlatım bölümünde öğretmen görüşlerinin mezuniyet bölümlerine göre farklılaşmadığı, aynı sorulara olumlu ve olumsuz cevap verdikleri ve genel olarak öğretmenlerin bu bölümle ilgili olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mezuniyet bölümlerine göre ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşleri dikkate alındığında özel eğitim ve diğer branş mezunu öğretmenlerin maddelerin çoğuna olumsuz dönütler verdikleri, sınıf öğretmenliği mezunu öğretmenlerin maddelerin tamamına olumsuz cevap verdikleri sonucuna varılmıştır. Diğer branş mezunu öğretmenler özel eğitim mezunlarından farklı olarak “Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?”, “Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?” sorularına olumlu görüş belirtmişlerdir.

5.2.1. Uygulamaya yönelik öneriler

1. Öğretmenlerin özel eğitim ders kitaplarında görsel düzen-tasarım, içerik ve dil anlatım bölümlerini yeterli buldukları fakat kitapların ölçme ve değerlendirmede yetersiz olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu sebeple özel eğitim ders kitaplarında düzenlemeye gidilmesi gerektiği önerilmektedir. Ölçme değerlendirme etkinliklerinde kitaba ek olarak CD, video, resimli kartlar gönderilip öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi desteklenmelidir. Bunun haricinde kitap içerisinde ölçme değerlendirme etkinlikleri üç boyutlu olarak hazırlanabilir. Böylelikle ilgi çekici hale getirilmiş olur.

2. Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda bir rapor hazırlanıp Milli Eğitim Bakanlığına sunularak özel eğitim ders kitaplarının yeniden revize edilmesi konusunda bir proje yapılabilir.

5.2.2. İleri araştırmalara yönelik öneriler

1. Bu araştırma Batı Karadeniz Bölgesinde bulunan Bartın, Bolu ve Düzce illerinde özel eğitim okullarında görev yapan/yapmış öğretmenler tarafından şekillenmiştir. İleride yapılacak olan çalışmaların farklı bölge ve illerde görev yapan öğretmenlere uygulanması önerilmektedir.

2. Özel eğitim ders kitapları ile ilgili çalışmaların çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Bu çalışmada anket kullanılarak öğretmen görüşleri alınmıştır. İleri çalışmalarda görüşme veya farklı ölçekler geliştirilerek öğretmen görüşleri alınabilir. Doküman analizi yöntemi kullanılarak ders kitaplarını inceleme çalışması yapılabilir.

3. Bu çalışmada öğretmen görüşleri alınarak değerlendirme yapılmıştır. İleri çalışmalarda velilerin, öğretmen adaylarının, akademisyenlerin ve ilgili komisyondaki üyelerin görüşleri alınarak değerlendirme yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AAIDD. (2010). FAQ on the AAIDD definition on intellectual disability. Retrieved from <https://aaid.org/intellectual-disability/definition>
- AAMR. (2002). *Mental retardation: Definition, classification, and systems of supports*: Amer Assn on Intellectual & Devel.
- Aksoy, F. (2016). Özel Gereksinimli Bireylere Sunulan Hizmetler. IV. Aksoy (Ed.), *Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Al-Nofli, M. A. (2018). An analysis of geography content in relation to geography for life standards in Oman. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 27(1), 56-68.
- Arslan, S., ve Özpinar, İ. (2009). İlköğretim 6. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 97-113.
- Aydın, İ. E. (2002). *Yapıcı Görüşe Göre Ders Kitaplarının Tasarımı: Aöf Uzaktan Öğretim Ders Kitapları Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ayvacı, H. Ş., ve Devocioğlu, Y. (2013). 10. Sınıf Fizik ders kitabı ve kitaptaki etkinliklerin uygulanabilirliği hakkında öğretmen değerlendirmeleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 418-450.
- Bedir, G., ve Demir, S. (2006). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının “İçerik, Dil ve Anlatım, Değerlendirme”, Ölçütleri Bakımından İncelenmesi. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi, Gazi Üniversitesi*.
- Benli, A. Y., Tanel, R., Şengören, S. K., ve Kavcar, N. (2013). Fizik öğretmen adaylarının 9. sınıf fizik kitabına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi ve öğretmen görüşleri ile karşılaştırılması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 96-113.
- Berry, T., Cook, L., Hill, N., and Stevens, K. (2010). An exploratory analysis of textbook usage and study habits: Misperceptions and barriers to success. *College Teaching*, 59(1), 31-39.
- Blinkova, A., and Vermeer, P. (2017). Religious education in Russia: a critical analysis of a widely used textbook. *British Journal of Religious Education*, 1-14.

- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., ve Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*: Pegem Akademi.
- Campbell, C., and Collins, V. L. (2007). Identifying essential topics in general and special education introductory assessment textbooks. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 26(1), 9-18.
- Cavkaytar, A., Melekoğlu, M., ve Yıldız, G. (2016). Geçmişten günümüze özel gereksinimli olma ve zihin yetersizliği: Dünya’da ve Türkiye’de kavramların evrimi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Eğitim Özel Sayısı*, 111-122.
- Chu, Y. (2017). Twenty Years of Social Studies Textbook Content Analysis: Still “Decidedly Disappointing”? *The Social Studies*, 108(6), 229-241.
- Çakır, P. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- Çakıroğlu, O. (2016). Özel Eğitimde Temel Kavramlar. V. Aksoy (Ed.), *Özel Eğitim* (Vol. 1). Ankara: Pegem Akademi
- Çelik, Y., ve Gülcü, İ. (2016). Yurtdışında kullanılan Türkçe ve türk kültürü ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri/teachers' views about Turkish and turkish culture textbooks used abroad. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 287.
- Dane, A., Doğar, Ç., ve Balkı, N. (2004). İlköğretim 7. sınıf matematik ders kitaplarının değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 1-18.
- Demir, C., Maskan, A. K., Çevik, Ş., ve Baran, M. (2009). Ortaöğretim 9. Sınıf fizik ders kitabının ders kitabı değerlendirme ölçütlerine göre İncelenmesi. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 13.
- Demir, R. (2017). Özel eğitim din kültürü ve ahlak bilgisi ders kitabının çeşitli açılardan incelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi-AUID*, 5(9), 103-132.
- Durukan, E. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1).
- Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT journal*, 51(1), 36-42.

- Gebregeorgis, M. Y. (2017). Peace values in language textbooks: the case of English for Ethiopia Student Textbook. *Journal of Peace Education*, 14(1), 54-68.
- Genç, A. (2002). İlk ve ortaöğretim okullarında yabancı dil ders kitabı seçimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22).
- Gözütok, F. D., Ulubey, Ö., Yılmaz, G., Hamsi, M., ve Dinçer, A. (2015). İlköğretim 1. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen ve Öğrenci Kitaplarının Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14(4).
- Güder, Y., ve Tutak, T. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin matematik ders kitabı hakkındaki görüş ve düşünceleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 16, 28.
- Gülersoy, A. E. (2012). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 2(1), 8-26.
- Güven, S. (2010). İlköğretim hayat bilgisi dersi ders ve öğrenci çalışma kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156).
- Güzel, H., ve Adıbelli, S. (2011). 9. sınıf fizik ders kitabının eğitsel, görsel, dil ve anlatım yönünden incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(26), 201-216.
- Hallaç, S. (2011). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Etkinliklerin Uygulanmasında Öğretmen Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat üniversitesi, Elazığ.
- IDEA. (2004). *Individuals with Disabilities Education Act Part B, Data Collection History*. Retrieved from <http://www.ideadata.org/docs/bdatahistory.pdf>
- İşcen, F. (2008). *İlköğretimin Amaçları Açısından İlköğretim I. Kademe Ders Kitaplarının İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Jitendra, A. K., Nolet, V., Xin, Y. P., Gomez, O., Renouf, K., Iskold, L., and DaCosta, J. (2011). An analysis of middle school geography textbooks: Implications for students with learning problems. *Reading & Writing Quarterly*, 17(2), 151-173.
- Kanlı, U., ve Yağbasan, R. (2004). Proje 2061 in Işığında Fizik Ders Kitaplarının Eğitimsel Tasarımına Eleştirel Bir Bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2).

- Karabulut, H. (2012). *Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kaya, A. (2008). MEB tarafından hazırlatılan ilköğretim 4. ve 5. sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak*.
- Keleş, E. (2001). *Fizik Ders Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği*. (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kirez, A. (2008). *1960-1980 Yılları Arası Türkiye’de Tarih Ders Kitaplarının İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kızılçaoğlu, A. (2004). Orta öğretim coğrafya ders kitapları değerlendirme ölçütleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 8, 19-33.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 105-137.
- Kurudayıoğlu, M., ve Soysal, T. (2018). İlkokul Türkçe 1 ders kitabının öğretim programındaki temel beceriler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 670 -683. doi:10.16916/aded.423661
- Mazlum, O., ve Mazlum, F. S. (2016). İlköğretim 4. sınıf ders kitaplarının görsel tasarımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *SED Journal of Art Education*, 4(1), 1-18. doi:10.7816/sed-04-01-01
- MEB. (2012). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara.
- MEB. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Ankara.
- Mohammadi, M., and Abdi, H. (2014). Textbook evaluation: A case study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 98, 1148-1155.
- Özay, E., ve Hasenekoğlu, İ. (2007). Lise-3 biyoloji ders kitaplarındaki görsel sunumda gözlemlenen bazı sorunlar. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 4(1), 80-91.
- Regueiro, P. D. (2000). An analysis of gender in a Spanish music textbook. *Music Education Research*, 2(1), 57-73.
- Roseman, J. E., Stern, L., and Koppal, M. (2010). A method for analyzing the coherence of high school biology textbooks. *Journal of Research in Science*

Teaching: The Official Journal of the National Association for Research in Science Teaching, 47(1), 47-70.

- Semerci, Ç. (2004). İlköğretim türkçe ve matematik ders kitaplarını genel değerlendirme ölçeği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 49-54.
- Sezgin, G. (2000). *İlköğretim Okullarının Altıncı Sınıfları İçin Yazılan Türkçe Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Ankara.
- Skliar, O. S. (2007). *Gender Representations And Gender Bias İn Elt Textbooks Published İn The Middle East: A Case Study Of Elt Textbooks Published İn Turkey and Iran*. (Yüksek Lisans Tezi), orta doğu teknik üniversitesi, Ankara.
- Stylianidou, F. (2002). Analysis of science textbook pictures about energy and pupils' readings of them. *International Journal of Science Education*, 24(3), 257-283.
- Sucuoğlu, B. (2009). Zihin Engellilerin Eğitimi, B. Sucuoğlu (Ed.), *Zihin Engelliler ve Eğitimleri* (Vol. 2). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Swanepoel, S. (2010). *The assessment of the quality of science education textbooks: Conceptual framework and instruments for analysis*.
- Şahin, A. (2010). İlköğretim ikinci ve üçüncü sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(185), 48-65.
- Şahin, H. (2004). Etkili bir sosyal bilgiler ders kitabının nitelikleri. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 365-375.
- Şimşek, H., Sarıkoç, A., ve Bozkurt, E. (2011). Lise Fizik 12 ders kitabının fizik öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 285-294.
- Talim Terbiye Kurulu, M. E. B. B. (2013). Taslak Ders Kitaplarının İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olan Kriterler. *Ankara: MEB*.
- Taş, A. M. (2007). Yeni sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 519-532.
- Taş, A. M. (2015). *Sosyal bilgiler ders kitabı etkinliklerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Yatağan örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Üniversitesi,, Muğla.

- Taşdemir, M. (2010). Ders kitaplarının kullanımında anlama stratejilerinin kullanımı ile başarı arasındaki ilişki üzerine bir durum çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 913-947.
- Tertemiz, N., Ercan, L., ve Kayabaşı, Y. (2004). Ders kitabı ve eğitimdeki önemi. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu içinde*, 34-67.
- Toklucu, M. (2005). *7. Sınıflarda Oran, Orantı Ve Yüzdeler Ünitesinin Kitap İnceleme Kriterlerine Göre Hazırlanmış Yazılı Materyalle İşlenen Dersin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Turnbull, A., Turnbull, R., and Wehmeyer, M. L. (2007). Exceptional lives: special education in today's schools. *New Jersey: Merrill Prentice Hall*.
- WHO. (2012). Retrieved from <https://www.who.int/classifications/icf/en/>
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim 1. kademe ders kitaplarının öğrenci düzeyine uygunluğu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 121-130.
- Yılmaz, M., Gündüz, E., Çimen, O., ve Karakaya, F. (2017). 7. sınıf fen bilimleri ders kitabı biyoloji konularının bilimsel içerik incelemesi. *Turkish Journal of Education*, 6(3), 128-142.

EKLER**EK-1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACI**

Bu anket Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Tezi için hazırlanmıştır. Bu anketin amacı; Özel Eğitim Uygulama Okullarına Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılan ders kitaplarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve sorunların ya da önerilerin siz öğretmenlerin görüşünü alarak saptanmasıdır. Kısa bir zamanınızı ayırarak özenle dolduracağınız bu anketle bizlere yardımcı olacaksınız.

Ankette “Evet”, “Hayır” ve “Düşünceler” bölümü vardır. Soruların cevaplarına yönelik ek görüşleriniz varsa lütfen “Düşünceler” kısmında bizimle paylaşınız.

Cinsiyetiniz:

Erkek () Kadın ()

Yaşınız:

20-30 () 31-40 () 41-50 () 50 ve üzeri ()

Eğitim Seviyeniz:

Lisans () Lisansüstü ()

Mesleki Kıdeminiz:

1-10 Yıl () 11-20 Yıl () 21-30 Yıl () 31-40 Yıl () 41 Yıl ve üzeri ()

Mezun Olduğunuz Bölüm:

.....

	Evet	Hayır	Düşünceler
A. Görsel Düzen-Tasarım			
1.Kapak kartonu kalın ve kolay kırılmayan maddeden yapılmış mıdır?			
2.Kapak kitabın içeriği hakkında mesaj verebilecek şekilde düzenlenmiş midir?			
3.Dış kapak baskısı net ve temiz midir?			
4.Kitabın sırt kısmında yazar veya yazarların adı-soyadı, ayrıca basıldığı yıl ve ay bilgilerine yer verilmiş midir?			
5.İç kapak ön yüzünde kitabın adı, kullanılacağı okul türü ve sınıf seviyesi, yayınevinin amblemi, yazar			

veya yazarların adı-soyadı, kitabın 5 yıl süreyle okutulmasının uygun olduğunu belirten talim ve terbiye kurulu kararı, ders kitabının basıldığı yıl, ay ve yer bilgileri belirtilmiş midir?			
6.İç kapak arka yüzünde editör, dil, görsel, program geliştirme, ölçme değerlendirme, rehberlik ve gelişim uzmanları, alan uzmanları yer alıyor mu?			
7.İç kapak arka yüzünde kitabı tanıtıcı, kitabın nasıl ve niçin hazırlandığını anlatan bir önsöz bulunuyor mu?			
8.Kitap sonunda kaynakça bölümüne yer verilmiş midir?			
9.Cilt kitabın yıpranmasını engelleyecek ve uzun süre kullanımını sağlayacak nitelikte midir?			
10.Kitabın boyutları öğrencilerin fiziksel seviyelerine uygun mudur?			
11.Kitap ağırlığı öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun mudur?			
12.Kullanılan kağıt mat/parlak olmayan özellikte midir?			
13.Kağıt dokusu pürüzsüz müdür?			
14.Kağıt kalınlığı baskının arkasına geçmeyecek ölçüde yeterli midir?			
15.Yapılan baskı net ve temiz midir?			
16.Kullanılan resimler güncel midir?			
17.Resim baskıları net ve anlaşılır mıdır?			
18. Resimler gerçek hayattan alıntı mı yoksa çizim şeklinde midir?			
19.Resimler yazılı metinlerin arasına uygun şekilde yerleştirilmiş midir?			
20.Resim boyutları öğrencinin bilişsel seviyesine uygun seçilmiş midir?			
21.Tablo, şekil ve grafikler net ve anlaşılır mıdır?			
22.Tablo, şekil ve grafiklerin boyutları öğrencinin			

bilişsel ve fiziksel seviyesine uygun seçilmiş midir?			
23.Metin yazılarının puntoları uygun büyüklükte midir?			
24.Metinlerin yazı karakterleri uygun şekilde seçilmiş midir?			
25.Metinlerdeki yazı rengi veya ton değeri uygun seçilmiş midir?			
26.Sayfa düzeni uygun şekilde planlanmış mıdır?			
27.Satır aralıkları uygun bırakılmış mıdır?			
28.Başlıklar yazı karakteri, punto ve renk açısından uygun mudur?			
B. İçerik			
1.İçerik Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmış mıdır?			
2.İçerikte bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmakta mıdır?			
3.Kitap içeriği güncel midir?			
4.Kitabın içeriği basitten karmaşığa olacak şekilde düzenlenmiş midir?			
5.Kazanımların tamamına yer verilmiş midir?			
6.İçerik günlük hayatla ilişkilendirilmiş midir?			
7.İçerik gelecekteki yaşama hazırlayıcı mıdır?			
8.İçerik öğrenme merakı oluşturmakta mıdır?			
9.Konuya girişte öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak örneklere, hikayelere, karikatürlere vb. yer verilmiş midir?			
10.İçerikte gereksiz tekrar, bilgi ve ayrıntılara yer verilmiş midir?			
11.Konular öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?			

12.Kullanılan görseller metin ile ilişkili midir?			
13.Kullanılan görseller konu ile ilişkili midir?			
14.Yönergeler açık ve anlaşılır biçimde midir?			
15.Kitap öğrencinin önceki bilgilerini kullanacak şekilde tasarlanmış mıdır?			
16.İşlenişlerde pekiştireçlere yer verilmiş midir?			
17.Kitabı destekleyecek yardımcı araç-gereç (video, ses bandı vs.) mevcut mudur?			
18.Etkinlikler konunun hemen ardından gelmekte midir?			
19.Kitapta verilen örnekler, etkinlikler işlenişler vb. öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme, gözlem vb.) ortaya çıkarma düzeyinde midir?			
20.Etkinlikler yaparak-yaşayarak öğrenmeye fırsat vermekte midir?			
21.Önerilen etkinlikler ünitenin amacı ve öğrenci kazanımları ile örtüşmektedir?			
22.Önerilen etkinlikler kolay hazırlanabilir ve uygulanabilir nitelikte midir?			
23.Öğretim stratejilerine (sunuş, buluş araştırma-inceleme) uygun olarak düzenlenmiş midir?			
24.Konular bir önceki sınıf programını tamamlayıcı, bir sonrakine hazırlayıcı mıdır?			
25.Atatürk İnkılap ve İlkelerini kavratan ve benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiş midir?			
26.Metin sayısı yıllık ders saatiyle orantılı mıdır?			
C. Dil ve Anlatım			
1.Açık ve sade bir dilde yazılmış mıdır?			
2.Kullanılan dil akıcı mıdır?			
3.Kelimeler öğrencilerin bilişsel seviyesine uygun mudur?			

4.Cümleler sınıf düzeylerine uygun uzunlukta mıdır?			
5.Cümleler basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta doğru sıralanıyor mudur?			
6.Cümleler yazım kurallarına uygun mudur?			
7.Cümlelerde anlatım bozukluğundan kaçınılmış mıdır?			
8.Cümleler arası kopukluk var mıdır?			
9.Cümlelerde neden-sonuç ilişkisi var mıdır?			
10.Kullanılan yabancı kelimelerin (varsa) Türkçe okunuşları yanında gösterilmiş midir?			
D. Ölçme ve Değerlendirme			
1.Kitabın öğretmen kılavuzu var mıdır?			
a) Öğretmen kılavuz kitabında öğretmene yardımcı materyal kullanımı konusunda yeterli açıklamalar yer almakta mıdır?			
b)Öğretmene yöntem ve tekniklerin kullanımı konusunda yeterli bilgi vermekte midir?			
c) Kitapta geçen alıştırmaların cevaplarına yer veriliyor mu?			
2.Test ve alıştırma kitabı var mıdır?			
3.Test ve alıştırmalar için cevap anahtarı var mıdır?			
4.Konu sonlarında ki sorular konuyu anlamayı ölçmek için yeterli midir?			
5.Ölçme değerlendirme önerilen soru tipleri uygulanabilir nitelikte midir?			
6.Ölçme değerlendirme etkinlikleri ünitenin amacı ile örtüşmekte midir?			
7.Ölçme değerlendirme etkinlikleri açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmiş midir?			
8.Ölçme değerlendirme etkinlikleri sınıf düzeyi için uygun nitelikte midir?			

9. Ölçme değerlendirme örnekleri/etkinlikleri üniteye yer alan konuları içerik olarak ölçmede yeterli midir?			
10. Ölçme değerlendirme etkinlikleri öğrencinin bilgilerini pekiştirme ve konuyu kendi kendilerine tekrar etme olanağı vermekte midir?			

EK-2. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Emine ÖZ NİŞLİ
Sürekli Adresi	Menteşpiri Mevkii Arıt Köyü Öğretmen lojmanları No:6/2 Merkez/BARTIN
İletişim	emine.oozz25@gmail.com 0539-744-6606
Doğum Yeri ve Yılı	MERSİN / 06.09.1991
Yabancı Dili	İngilizce
İlköğretim	Fatih Sultan Mehmet İlköğretim Okulu- 2005-KONYA
Lise	Selçuklu Kız Meslek Lisesi-KONYA- 2009
Lisans	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalı-2013
Yüksek Lisans	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Çalışma Hayatı	1. Özel Dört Mevsim Rehabilitasyon Merkezi 2013-2014 2. Recep Birsin Özen Özel Eğitim Uygulama Merkezi 2014-2015 3. Erzurum İş Uygulama Merkezi 2015-

2016

4. Şehit Necdet Orhan Yatılı Bölge
Ortaokulu 2016-devam ediyor

EK-3. MİLLÎ EĞİTİM ARAŞTIRMA İZİNİ

A.İ.B.Ü - Gelen Evrak No: 12/03/2018-E.8350

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 27250534-605.01-E.4894806
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi
(Emine ÖZ NİŞLİ)

07.03.2018

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 12/02/2018 tarihli E.1991 sayılı yazısı,
b) Millî Eğitim Bakanlığının 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 sayılı yazısı, 2017/25 sayılı Genelgesi.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Emine ÖZ NİŞLİ'nin "Özel Eğitim Uygulama Okullarında Okutulan Ders Kitaplarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Özel Eğitim Uygulama Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Görüşleri" konulu tez çalışmasına veri sağlamak için Bartın, Bolu, Düzce illerindeki özel eğitim uygulama okullarında çalışma yapmak için izin talebi hakkındaki ilgi (a) yazı, Genel Müdürlüğümüzce ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin özelliklerine uygun nitelikli eğitim alabilmelerini sağlamaya yönelik olarak program geliştirme çalışmaları Genel Müdürlüğümüz tarafından yürütülmektedir. Program geliştirme çalışmaları kapsamında, özel eğitim uygulama merkezleri ve özel eğitim iş uygulama merkezlerinde eğitim gören öğrencilere yönelik olarak toplam 29 yeni öğretim programı hazırlanmış olup bu programlar doğrultusunda yeni ders kitapları hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

Araştırmacı tarafından, yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, söz konusu çalışmanın Bartın, Bolu ve Düzce illerindeki özel eğitim uygulama okullarında, eğitim-öğretim sürecini aksatmaksızın uygulanması, çalışmada sadece yazımız ekinde sunulan mühürlü anket sorularının kullanılması, araştırma raporunun basılı ve dijital olarak Genel Müdürlüğümüzle paylaşılması kaydı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Seyfettin TORAMAN
Bakan a.
Genel Müdür V.

EK:

Mühürlü veri toplama aracı (4 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği :

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğüne
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Bilgi:

Bartın, Bolu, Düzce Valiliğine (İl MEM)

MEB Kampüsü A Blok 06500 Beşevler/ANKARA
Elektronik Ağ : <http://orgm.meb.gov.tr>
E-Posta : oeer_argedb@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için : Selma BAŞARAN ZELAN
Tel. : (312) 413 30 05
Faks : (312) 213 13 56

f 08.03.18

EK-4. ETİK KURUL ONAYI

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Emine ÖZ NİŞLİ
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Özel Eğitim ABD

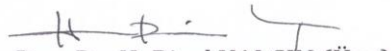
Sayın Emine ÖZ NİŞLİ,

“Özel Eğitim Uygulama Okullarında Okutulan Ders Kitaplarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Özel Eğitim Uygulama Okullarında Çalışan Öğretmen Görüşleri” konulu araştırmanız ile ilgili olarak Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz 04.12.2017 tarihli başvuru (Protokol NO. 2017/287) kurulumuzun 03.01.2018 tarihli ve 2018/01 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.

Prof. Dr. Hamit COŞKUN (Başkan)

Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT (Üye)

Prof. Dr. Altay EREN (Üye)

Doç. Dr. H. Birol YALÇIN (Üye)

Doç. Dr. Seval ALKOY (Üye)

Doç. Dr. Abdullah DURAKOĞLU (Üye)

Av. Zuhale Demirci (Üye)